

Lunds Universitet

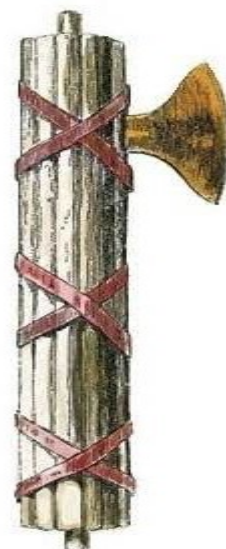
HISK01- VT 2017

Seminarieledare: Dick Harrison

Handledare: Martin Ericsson

Den enda symbol, som direkt för tanken till ordningsmakten?

**Synen på fasces-symbolen under den svenska efterkrigstiden och vid senaste
sekelskiftet**

Axel Olofsson

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
2. Syfte och frågeställningar	2
3. Teori	3
4. Material och avgränsning	5
5. Disposition	6
6. Metod	7
7. Forskningsläge	10
8. Bakgrund	15
9. Analys	17
<u>9.1 Myndigheternas interna diskussioner kring fasces- symbolen i samband med utformandet av polisreglementet samt rapportering från polistidningen - Inrikesdepartementet konseljakt 1949-1951 och Polistidningen 1951</u>	17
<u>9.1.1 Remissvar från Älvsborgs län, 1949</u>	17
<u>9.1.2 Svar från riksheraldikerämbetet gällande förslag till nytt utrustningsreglemente, 1949</u>	18
<u>9.1.3 Nyhetsartikel från polistidningen, 1951</u>	26
<u>9.1.4 Svar från polisämbetsmännen gällande ritningsförslagen, 1951</u>	27
<u>9.2 Riksdagsfrågor och svar gällande fasces- symbolen i polisemblemet från 1999 samt 2003</u>	33
<u>9.2.1 Polisens symbol ”spöknippet”, Skriftlig fråga 1999/2000:154</u>	33
<u>9.2.2 Fasces i polisemblemet, Skriftlig fråga 2002/03:971</u>	37
10. Slutsatser och avslutning	39
Käll- och litteraturlista	44

1. Inledning

Vad har en bunt hopknutna pinnar med ett inkört skogsredskap i mitten att göra med den svenska polisen? Beroende på vem man frågar genom historiens gång så får man olika svar. År 1953 den 6 mars beslutade inrikesdepartementet att fastställa ett nytt utrustningsreglemente för den då fortfarande kommunalt styrda svenska polisen och däribland även ett nytt landsövergripande emblem som representerade polisen. I detta emblem fanns och finns fortfarande, två symboler som kallas för fasces. Fasces, eller även kallad spöknippen, består av en bunte ihopknutna spön eller pinnar med en instucken yxa i mitten och är en uråldrig symbol som i antikens Rom representerade ordningsmakten samt romersk lag och ordning.¹ Genom seklerna så har den använts i liknande sammanhang i flera olika länder men blev med tiden en symbol för polisen och ordningsmakten. Stockholmspolisen började själva använda symbolen i sitt eget emblem och polisbricka från och med mitten av 1800-talet och det var en del av svenska polisväsendets emblem sedan 1926.² Symbolen har dock även använts som symbol för den fascistiska ideologin och det italienska fascistpartiet PNF under Benito Mussolini som styrde Italien från år 1922 till 1943.³ Under tiden som man utformade detta nya polisreglemente så var man allt annat än överens om hur det nya emblemet skulle se ut. Polisens utredningsmän samt det svenska heraldikerämbetet hade olika synpunkter på huruvida fasces- symbolen skulle vara kvar i emblemet eller inte. Och då skulle man kunna ställa sig frågorna: var detta på grund av att symbolen så nyligen använts av en fascistisk rörelse, eller berodde det på något annat? Och vad tycker man om fasce-symbolens del i emblemet i modern tid, skiljer sig synen på den över tid?

Fasces- symbolens roll i det svenska polisvapnet, samt forskning överlag kring fasces- symbolen, är ett område inom historieämnet som hittills inte är särskilt utforskat till någon större grad alls. Varken här i Sverige eller internationellt. Jag vill, med denna uppsats och de slutsatser jag kommer fram till i min forskning, bidra med de byggstenar som krävs för att få forskningsläget kring just detta oturligt nog förbisedda ämne att växa. Kunskap om hur symboler tolkas samt vad deras symbolik i en historisk kontext anses ha varit vid olika tidpunkter är av yttersta vikt eftersom vi dels får reda på vilka tankar och normer som fick människor förr i tiden att tolka en symbol på ett visst sätt, men även hur synsättet på sådana symboler som än idag används har förändrats. Genom att

1 Paxton, Robert O, *The Anatomy of Fascism*, Penguin Books Ltd, London, 2004, s. 4

2 Polisens grafiska profil https://www.polisen.se/Global/www%20och%20Intrapolis/Informationsmaterial/01%20Polisen%20nationellt/Polisens_graf_profil_07_v24_del-1.pdf s. 5, 18:24, 8/8 2017

3 Paxton, s. 90

undersöka symboler historievetenskaplig så får vi inte bara kunskap om bruk av historien men även rådande historiekulturer, normer, tankeströmningar och så vidare. Att fasces- symbolen, en symbol vars anor sträcker sig tusentals år tillbaka i tiden och som använts i många olika sammanhang under hundratals år, är en del av emblemet på ett av vårt lands mest välkända organisationer är en detalj som är så pass intressant att det förtjänar att forskas mer om. Inte bara på grund av att symbolens användning går ända tillbaka till antikens Rom, utan den mångfald av tillfällen som den har använts genom historien, framför allt i samband med Mussolinis italienska fascistparti som bland annat partisymbol. Angreppsvinklarna som man skulle kunna ta är otroligt många när det gäller detta ämne. Men vad jag ämnar undersöka specifikt i denna uppsats är ämbetsmännen som samarbetade med inrikesdepartementet när emblemet fastställdes tolkade symbolen samt riksdagspolitikerna som uttalade sig om den årtionden senare såg på fasces- symbolen i emblemet under slutet av 40-talet och början av 50-talet respektive under 90- och 2000-talet.

2. Syfte och frågeställningar

Syftet med denna uppsats är att undersöka den debatt som fanns kring fasces- symbolen när man beslutade om denna skulle fortsätta vara en del av det landsövergripande svenska polisemblemet under 50-talet samt när riksdagspolitiker ifrågasatte detta beslut och fasces- symbolens plats i det svenska polisemblemet under slutet av 90-talet och början av 2000-talet. Samt huruvida man associerade symbolen till fascism under någon av tidsperioderna eller om man hänvisar till något annat än fascismen. Detta syfte kommer att uppnås genom att jag tillämpar följande frågeställning i min uppsats:

-: Hur har debatten kring fasces- symbolens varande och användande i polisemblemet sett ut från riksheraldikerämbetet och polisen sida, då det var dessa två myndigheter som främst var iblandande och hade flest synpunkter på symbolen under denna tid? Dessutom, hur gick diskussionerna och vad ansåg riksdagspolitikerna om symbolen och dess plats i det svenska polisemblemet under modern tid? Hur uppfattade man fasces- symbolen under efterkrigstiden respektive under modern tid utifrån de källtexter som jag använder mig av och hur har fasces- symbolen relaterats eller inte relaterats till fascismen som ideologi? Vilka företeelser associeras i så fall med symbolen istället för fascismen? Skiljer sig resonemangen i de interna myndigheternas utlåtande under sent 40-tal och tidigt 50-tal från de som förs i riksdagen under slutet av 90-talet och början av 2000-talet i förhållande till vad fasces- symbolen kopplas samman med, och i så fall på vilket sätt?

3. Teori

Det teoretiska ramverk som jag anser passar bäst för min frågeställning och det material som jag har, är det som kallas för historiebruk. Jag tänker även ta hjälp av en relaterad aspekt som kallas för historiekultur. Historiebruk är ett teoretiskt ramverk som inriktar sig på att utröna hur och varför historia brukas och används i olika sorters syften för att uppnå olika sorters mål.

Ett av flera möjliga sätt som historia kan brukas på indelas av historieprofessorn Klas-Göran Karlsson i *Historien är närvarande: Historiedidaktik som teori och tillämpning* som sex olika sorters bruk: existentiellt, moraliskt, ideologiskt, icke-bruk, politiskt-pedagogisk och vetenskapligt. Dessa sex bruk är förklaringsmodeller för specifika användningar av historien och är var och en för sig sammanknutna till olika sorters behov, alltså vad man vill uppnå med det specifika bruket och funktioner, det vill säga vad bruket resulterar i rent praktiskt. För att ta ett exempel: ett icke-bruk av historia används för att undvika eller ta avstånd från en viss typ av historia eller en specifik historisk händelse. Man undviker att omnämna saker som kan rubba ens etablerade världsbild eller meningsbyggnad. Icke-brukets funktion är då i det fallet rationalisering och legitimering, ett sätt som den som använder icke-bruket kan använda sig av för att undanröja eller hålla en företeelse på avstånd så att den egna tesen verkar mer rimlig och det direkta behovet av allt detta kommer då från ändamålet att dölja eller glömma något.⁴ Denna process kan också, för att ta hjälp av en annan forskare som ägnar sig mycket åt historiebruk nämligen historieprofessorn Ulf Zander, hjälpa oss att specifikt komma ihåg och minnas, eller i detta fallet inte minnas, objekt och riter, inte bara andra levande människor. Det är ett sätt att kontinuerligt förankra något i nutid genom att relatera det till något längre bak i tiden.⁵ Just denna aspekt kan vara väldigt användbar i min uppsats då fascies är ett specifikt objekt och det jag undersöker är just hur detta objekt relateras, eller inte relateras, till bland annat historia och hur man använder denna historia.

En ytterligare aspekt av historiebruk som kommer vara till hjälp för mitt arbete är historiebruksprofessorn Peter Aronssons historiebruksteori gällande bruk av historia för att skänka legitimitet. Den menar framför allt att en uråldrig hävd eller ett långt band av historiska händelser eller betydelser kan skapa legitimitet genom användning i efterhand. Ju längre tillbaka detta band sträcker sig i historien desto högre värde får det man vill skapa legitimitet åt.⁶ Eftersom min uppsats handlar om hur man relaterar en specifik symbol till olika sorters företeelser, vare sig det är

4 Karlsson Klas-Göran, Zander Ulf, s. 75

5 Zander Ulf, *Fornstora dagar, moderna tider: Bruk av och debatter om svensk historia från sekelskifte till sekelskifte*, Nordic Academic Press, Lund, 2001, s. 54

6 Aronsson Peter, *Historiebruk- att använda det förflutna*, Studentlitteratur, Lund, 2004, s. 62

historiska, politiska, ideologiska och så vidare, oftast då i relation till just hur pass gammal symbolen är, så kan just denna aspekt bli väldigt användbar.

Som tidigare nämnts hade jag även tänkt att använda mig av ett begrepp som kallas för historiekultur. Historiekultur är ett begrepp som syftar på vilken sorts historia som uppdagas och används i ett samhälle. Vilken sorts historia väljer man att göra filmer och skriva tidningar om, vilka ämnen anses vara viktiga och nödvändiga att upplysa allmänheten om, vilken sorts historia lär man ut i skolor och andra läroverk och så vidare. Detta är exempel på hur historiekultur bland annat kan ta form i ett samhälle. Det finns även ett annat sätt som historiekultur kan ta form i ett samhälle fast då som raka motsatsen till det tidigare exemplet. Historiekultur är nämligen också den sortens historia eller de historiska ämnen som man inte tar upp i ett samhälle, det som man aktivt undviker att uppdaga i det offentliga rummet av någon anledning, vilket då också gör det mycket intressant att undersöka från ett historievetenskapligt håll. Historiekultur kan enkelt delas in i två sorters sätt att arbeta. Det första har att göra med hur historia förmedlas från den som förmedlar till den som tar till sig den, alltså från avsändare till mottagare och där speciell hänsyn tas till just hur historia framställs, förmedlas, framförs och mottas. Den andra processen har att göra med vilken historia som anses relevant att förmedla eller hur man värderar den historia som man menar att samhället i över lag ska konsumera och är starkt sammankopplat till de personer och grupper som är kapabla att förmedla sådan information som till exempel författare, populärhistoriker, journalister och politiker.⁷

Fortsättningsvis så kan en historiekulturell analys, som Karlsson också beskriver i en annan bok *Europeiska möten med historien: Historiekulturella perspektiv på andra världskriget, förintelsen och den kommunistiska terrorn*, bestå av två typer som man kan använda både tillsammans och separat. Den första typen av historiekulturell analys är den textuella analysen, som innebär att man helt enkelt undersöker historieprodukter så som filmer, läroböcker, foton och symboler och vad dessa objekt har för innehåll samt form och budskap i en historisk kontext. Den andra typen är den kontextuella analysen där man undersöker vilka villkor och anledningar som har resulterat i att en viss historia har blivit en kultur som det är ment att man ska ta till sig och dra lärdomar av. Man tolkar ett samhälles historia och försöker komma fram till varför man har fått för sig att just denna sortens historia är värd att minnas.⁸

⁷ Karlsson, Zander s. 65

⁸ Klas-Göran Karlsson, *Europeiska möten med historien: Historiekulturella perspektiv på andra världskriget, förintelsen och den kommunistiska terrorn*, Atlantis, Stockholm, 2010, s. 86

Jag kommer att använda mig av historiekulturaspekten i arbetet när det kommer till att undersöka om de två olika tidsperioderna ger uttryck för olika historiekulturer, om det är så att man vill förmedla en viss sorts historia eller om man undviker vissa historiska ämnen under 40/50-talet respektive 90-talet och tidigt 2000-tal. Just historiekulturen ser jag som mycket viktig att använda med tanke på den frågeställningen som jag har till det material jag ska undersöka och de tidsperioder det rör sig om. Samt att jag hade tänkt tillämpa Karlssons idéer om det förändrade historiemedvetandet och den resulterande historiekulturen från detta i och med bearbetningen av mina källor från sent 90-tal och tidigt 2000-tal. På så sätt kan jag ge ytterligare kontext till varför man under 90-talet så uttryckligen gjorde ett ställningstagande och uppmanade allmänheten att lära sig av och om andra världskriget, folkmord, förintelsen, auktoritära ideologier med mera och hur detta då kan ha påverkat de som skrev de källtexter jag undersöker.

4. Material och avgränsning

De källor som jag har använt mig av och forskat kring i samband med denna uppsats kan enkelt delas in i två delar. Den första delen är allmänna handlingar från Inrikesdepartementets konseljakt från den 6 mars 1953 volym III, som innehåller dels remissvar gällande det nya polisreglementet från alla landets länsstyrelser samt korrespondensbrev och utlåtanden från och emellan dels de tillsatta polisämbetsmännen och riksheraldikerämbetet och inrikesdepartementets statsprotokoll från år 1953. Dessa dokument i konseljaktens var inte specifikt menade att läsas av allmänheten utan dessa dokument är korrespondens mellan polisämbetsmän, politiker och tjänstemän inom inrikesdepartementet och så vidare och det är alltså inom det sammanhanget som vi rör oss. Av alla de texter som finns i denna volym av konseljaktens så har jag valt att använda mig av specifikt fyra av dessa som källor för mitt arbete, då dessa utvalda texter är de som omnämner och samtalar om fasces- symbolen och polisemblemet i mer utförlig utsträckning. En till sak som är viktig att påpeka är att anledningen till att jag endast kommer använda mig av källor från konseljaktens mellan åren 1949-51 och inte enda fram tills det att beslutet om utrustningsreglemente tas 1953 är för att diskussionen kring hur emblemet ska se ut och angelägenheter kring fasces- symbolen är som störst under dessa år. Från och med 1951 fram tills 1953 så tillförs det inte mycket till diskussionen. Den första delen kommer även att innehålla en artikel från polistidningen från år 1951, som omnämner fasces- symbolens i samband med polisens emblem. Polistidningen var, som namnet antyder, en tidskrift som skrevs av anställda för polismakten och handlar om allt som skulle kunna röra polisen som organisation. Nyhetsreportage om brottsbekämpning av olika slag, förändringar inom polisorganisationen och så vidare är ämnen som tas upp i denna tidning.

Den andra delen är två skriftliga riksdagsfrågor och svar på dessa från riksdagsledamöter till de dåvarande justitieministrarna. Den första frågan är inskickad den 3 november 1999 och besvarad den 11:e samma månad. Inskickad av vänsterpartiets riksdagsledamot Kalle Larsson och besvarad av socialdemokraternas justitieminister Laila Freivalds. Den andra frågan är inskickad den 21 maj 2003 och besvarad den 28:e samma månad. Skriven av kristdemokraternas riksdagsledamot Jakob Forssmed och besvarad av socialdemokraternas justitieminister Thomas Bodström. Anledningen till att just dessa skriftliga frågor valdes är samma som med källorna från konseljaktens, just eftersom dessa specifikt handlade om fasces- symbolen och dess användande.

När det kommer till riksdagsfrågorna gällande ämnet så tog jag hjälp av riksdagens digitala söktjänst, under fliken dokument och lagar och sökte efter skriftliga riksdagsfrågor som hade att göra med ämnet som jag undersökte. Sökorden som användes var ”fasces”, ”spöknippe”, ”polisemblem” och ”polisvapen”. Jag fann två skriftliga frågor respektive svar som tog upp synen på fasces- symbolen i polisemblemet från år 1999, inskickad 3 november och besvarad 11 november, samt 2002 inskickad 21 maj och besvarad den 28:e samma månad. Men eftersom söktjänsten på riksdagens hemsida endast har material tillbaka till år 1970 så valde jag även att använda mig av Lunds Universitetsbiblioteks söktjänst för riksdagstrycket register, som då innehåller handlingar från riksdagen som går från 1970 enda tillbaka till 1940. Sökorden som jag använde var ”fasces”, ”spöknippe”, ”polis” och ”polisemblem”, men hittade dessvärre ingenting som hade att göra med det jag skulle undersöka. Jag är medveten om att jag definitivt kunnat utvidga de mer nutida källorna med ytterligare skrivna källor men bedömde till slut att hålla mig till riksdagsfrågorna på grund av att jag ville avgränsa mig till en visst antal källor som jag kan fokusera på utan att alla analyser av källorna löper risken att bli utspridda och spretiga.

5. Disposition

Denna uppsats kommer att vara en kvalitativ textundersökning och de källor jag tänker använda mig av är de som jag har omnämnt i uppsatsens materialdel. Uppsatsen kommer att vara upplagd som så att analysdelen kommer vara indelad i två större delar, en för de äldre källorna och en för de nyare för att tydligt visa läsaren att man byter från en tidsperiod till en annan. I de två delarna av analysen kommer källtexterna få en snabb beskrivning, vad det är för slags text, vem som har skrivit den och vad för slags koppling källan har till fasces- symbolen. Därefter kommer en analytisk textundersökning följa av källan där jag bit för bit går igenom texten samt diskuterar, analyserar och undersöker dess innehåll i förhållande till min frågeställning. Jag kommer även i

textundersökningen anknyta till tidigare forskning och se hur forskningsläget ställer sig till det jag undersöker samtidigt som jag framför mina egna diskussioner och ser om jag kan utvidga forskningsläget med de fynd som jag har gjort, samt analysera källtexterna utifrån det teoretiska ramverk som jag valt att använda för just denna uppsats. På detta sättet får jag en klar och tydlig struktur i hur jag ska utföra min analys samtidigt som jag också tar upp teori och tidigare forskning på ett flytande och klart sätt.

6. Metod

Som med allt historisk material så måste man ta hänsyn till det källkritiska och hur de källor som man använder är påverkade av sin författare och dennes syn på omvärlden, om källan anger falsk information, om textmaterialet innehåll är tillräckligt trovärdig för kunna användas som källmaterial i en vetenskaplig undersökning och så vidare. När det gäller de texter som jag ämnar att använda som källmaterial till denna uppsats så är det först och främst viktigt att etablera vad för slags typ av källmaterial jag har att göra med, vad för slags genre mina olika källor har. Genom att avgöra vilken sorts genre ett givet källmaterial har och vad som tas upp i själva texten så blir det med ens lättare att förstå vad man kan och vad man troligtvis inte kan, förvänta sig av sitt källmaterial. Vad har då de källor som jag kommer använda mig av för olika genrer? Texterna från inrikesdepartementets konseljakt är allmänna handlingar om polisutrustningsreglementet, vilket då innebär att det som kommer att vara skrivet i dessa texter cirkulerar kring just detta. Det är remissvar från olika länsstyrelser, brevkorrespondens mellan de olika ämbetsmännen som är inblandade, förslag och motförslag gällande regler och liknande med mera. Vad som inte kommer att finnas i texterna från konseljaktens är allmänhetens åsikter eller någon slags övergripande offentlig debatt. Så det är det vi kan förvänta oss av den källans genre. Mer konkret: det vi kommer att kunna få reda på från konseljakternas källtexter är hur diskussionen gick inom dessa specifika myndigheter under 1940- och 50-talet. Det vi inte kommer få reda på från dessa texter är någon slags partipolitisk debatt om ämnet i fråga och inte heller någon bild av allmänhetens uppfattning kring detta ämne.

Tidningsartikeln som jag använder mig av kommer rent genremässigt vara just precis det, en nyhetsartikel i en tidning med inriktning på polisyrket och kommer därför med stor sannolikhet inte ha några egna subjektiva yttranden eller åsikter i sig utan kommer utgå från den neutrala och objektiva fakta som existerar kring denna nyhet. Till sist har vi riksdagsfrågorna som bland annat kommer ge oss information kring de personliga åskådningarna och åsikterna kring ett ämne, en möjlig inblick i de politiska åsikter som personen som skickat in frågan har samt de politiska åsikterna hos den som svarar på frågorna. Men även hur man på riksdagsnivå framställer en fråga

och formulerar ett svar. Anpassar man sitt svar specifikt till all fakta som finns i frågan eller utgår man från någon slags vedertagen svarsmodell? Det kan vi bland annat få reda på från riksdagsfrågorna. Det som mest troligtvis inte dyker upp i riksdagsfrågorna är saker som en djupgående diskussion de två parterna emellan eller långa debatter fram och tillbaka utan två hyfsat korta och koncisa frågor och svar är det vi kan vänta oss från dem. Vad som heller inte kommer att dyka upp i dessa källtexter är, som jag tidigare nämnde gällande texterna från konseljaktens, någon slags uppfattning från allmänhetens håll och heller inte någon slags media uppfattning kring ämnet i fråga.

Det som främst behöver bedömas är det faktum att de källor som jag kommer använda mig av från konseljaktens i denna uppsats är vad man inom källkritiken kallar för kvarlevor, det vill säga källor som tillkom i samband med en specifik historisk händelse snarare än en berättande källa som förtäljer om en historisk händelse i efterhand. För att återknyta till diskussionen kring en källas genre så är det ännu en gång viktigt att diskutera vad man kan förväntas uttala sig om med hjälp av just dessa källor? Som tidigare nämnts, om dessa dokument från konseljaktens endast var menade för en viss grupp människor och inte allmänheten, hur förhåller man sig till denna källan rent vetenskapligt? Och materialet som är kvarlevor skiljer ju sig från annat källmaterial rent källkritiskt eftersom i kvarlevornas fall så är inte den viktigaste frågan ”vad var det verkligen som hände?” utan snarare vilka åsikter, argument och uppfattningar som framstår från det som kvarlevorna förtäljer om? Vilka föreställningar som framkommer? Då uppstår det ett antal specifika metodproblem som måste tas itu med. Först och främst frågan om urval. Hur kan jag veta att just det urval jag har gjort och de sökningar i kvarlevorna som jag har gjort då har lett mig fram till all relevant fakta kring ämnet? Urvalsfrågan är starkt sammankopplad med frågan om material och avgränsning och som jag tog upp i det avsnittet med samma namn så har jag valt 1953 års konseljakt från inrikesdepartementet om polisutrustningsreglementet som material eftersom diskussionen kring fasces- symbolens varande eller icke-varande i emblemet, alltså det som jag ämnar undersöka, berörs i detta material. Detsamma gäller tidningsartikeln från år 1951 som har valts ut. Efter att ha gått igenom ett stort antal tidningsnummer från samma år och polistidningens andra nummer från åren som berörs, 1947-53, utan att hitta något som berörde det som jag ämnade undersöka så bedömde jag, urvalsmässigt, att den tidningsartikeln jag hade hittat var den som jag kunde använda mig av och få ut mest av i mitt arbete. Sedan har vi riksdagsfrågorna, som jag också nämnt i det förra avsnittet i förhållande till mitt urval av material. Efter att ha gått igenom både riksdagstrycken via Lunds Universitetsbiblioteket mellan 1940-1970 samt riksdagens digitala söktjänst gällande dokument som sträcker sig från 1970 fram tills idag och endast hittat de två

skriftliga frågorna och deras respektive svar så gjorde jag bedömningen att detta är rimligtvis de riksdagsfrågor jag kan använda mig av urvalsmässigt.

Sedan har vi frågan om vad det källmaterial jag har kan delge samt vad materialet tillåter mig att göra slutsatser om? Alltså hur representativ denna information är. Torsten Thurén, docent i journalistik och licentiat i historia vid Stockholms universitet, beskriver i sin bok *Källkritik* att ett representativt faktaurval är hur vanligt förekommande något är eller hur pass omfattande det man undersöker är.⁹ Om man vet hur omfattande ens källmaterial är kan man sedan dra rimliga slutsatser kring det materialet. Som jag också nämnt tidigare i avsnittet så ger det källmaterial som jag använt mig av möjlighet att dra slutsatser om ett par specifika saker. När det kommer till konseljaktens och riksdagsfrågorna så kan vi utifrån de inte dra några slutsatser kring någon slags offentlig debatt bland allmänheten eller någon slags mediasynpunkt på ämnet. Det man dock kan dra slutsatser om kring detta källmaterial är gällande dessa specifika myndigheters argument och åsikter samt den nationella ståndpunkten kring detta ämnet, eftersom materialet endast omfattar dessa aspekter. Vad tidningsartikeln beträffar så får vi visserligen en viss mediasynpunkt på ämnet i fråga just eftersom det är en nyhetsartikel från polistidningen, men denna uppfattning begränsar sig då till de som skrivit tidningen samt den specifika grupp som läser tidningen. Försöker man hävda att detta är någon slags offentlig debatt eller allmän uppfattning och opinion så möter man ännu ett metodproblem. Thurén beskriver också i sin bok hur man löper risken att generalisera sitt material och den fakta man har samt göra anekdotiska bevisningar om man drar slutsatser utifrån endast en eller ett par exempel.¹⁰ Om man försöker hävda att denna tidningsartikel kan tala för en allmän opinion bland en stor grupp eller till och med befolkningen i allmänhet utifrån denna, för mig oerhört viktig men självfallet, lilla springa av information så riskerar man att begå dessa misstag. Något jag inte ämnar göra.

Närhetsmässigt så är texterna från konseljaktens och tidningsartikeln från polistidningen, exakt från de åren som jag undersöker vilket ökar trovärdigheten. Beroendemässigt så är de texterna från konseljaktens inte beroende av varandra mer än att de hänvisar och refererar ämnen och punkter från de andra texterna i förhållande till textens egna diskussion, vilket inte sänker trovärdigheten. Tendensmässigt så har Riksheraldikern H. Fleetwood, som skrivit en av texterna jag har använt mig av, förhållit sig mycket konservativt inställd i sin text till någon slags förändring när det kommer till fasces- symbolens användande i emblemet och hänvisar hela tiden till den historiska bakgrunden

9 Thurén Torsten, *Källkritik*, Liber AB, Stockholm, 2013, s. 81

10 Thurén, s.83

och symbolens säregna innebörd som försvarspunkter. Den Älvsborgska landsfogden Curt d'Orchimont, som jag har skrivit den första texten i analysdelen om, delar också detta synsätt om än i mycket mindre utsträckning. En aning traditionalistiskt konservativ hållning för fasces- symbolens användande, vilket självklart färgar av sig i texten och som man får ha i åtanke. Tidningsartikeln är, när det kommer till de två senaste källkriterierna, beroende av en annan källa i den utsträckningen som jag har nämnt tidigare vilket innebär att den hänvisar och baserar sin text på uttalanden som gjorts av riksheraldikern Fleetwood gällande fasces- symbolen och uppgifter kring polisreglementet, som en nyhetsartikel brukar göra. Så beroendemässigt sänks inte trovärdigheten. Tendensmässigt så finns det inga tecken i artikeln som tyder på att skribenten är influerad eller påverkad av något annat åskådningssätt utan håller sig till nyhetens fakta, så källan är inte tendensiös. Sen så har vi då frågan om riksdagsfrågorna är trovärdiga enligt källkriterierna. Utifrån närhetskriteriet så är inte riksdagsfrågorna särskilt långt ifrån undersökningsperioden eftersom riksdagsfrågorna är till för att undersöka hur förhållandena tedde sig under sent 90-tal och tidigt 2000-tal, som sedan används som jämförelsematerial mot det jag har upptäckt från källorna från 40- och 50-talet. De är inte menade att användas som källor för att undersöka det som hände under den tidigare perioden. Därför så är riksdagsfrågorna närhetsmässigt trovärdiga. Vidare så finns det en risk att riksdagsfrågorna, rent ideologiskt sätt, är tendensiösa eftersom både frågor och svar är skrivna av uttryckligen politiskt aktiva och politiskt påverkade personer. Att detta kommer färga av sig på texterna som de skriver är såklart inte hugget i sten, men det ska oavsett hållas under uppsyn. Fortsättningsvis så verkar de båda svaren från 1999 respektive 2003, förutom ett antal rader, vara helt identiska vilket antagligen tyder på någon slags vedertagen praxis från de båda socialdemokratiska justitieministrarna, att svara på samma sätt som man tidigare gjort så det är också något som man rent tendensmässigt får ha i åtanke.

7. Forskningsläge

Det forskningsläge och den tidigare forskning som jag ska förhålla mig till i denna uppsats är en aning speciell, dels på grund av att det till synes inte forskats någonting om just fasces- symbolen, åtminstone inte i den kontext som jag undersökt, varken i Sverige eller internationellt. Det enda arbete som jag har funnit som över huvud taget ens nämner fasces- symbolen är ett fördjupningsarbete från Umeå universitets polisutbildning, där man utifrån en enkätundersökning vill få reda på hur polisstudenter uppfattar polisemblemet bland annat med hjälp av psykologiska analysramar och till och med här omnämns själva fasces- symbolen endast i ett kort stycke som behandlar arbetets centrala begrepp där symbolens betydelse och historia delges väldigt snabbt och

kortfattat.¹¹ Detta gör då att den tidigare forskning jag får förhålla mig till är den som berör ämnen som är nära anknutna till det jag ska undersöka, vilket då i första hand kommer bli fascism och nazism i efterkrigstidens Sverige samt lite kort om den svenska polishistorien under 1900-talet.

I boken *Nazismens sensmoral* så skriver författaren och historikern Johan Östling hur man från svensk sida under det sena 40-talet tog ett enormt avståndstagande från allt som hade med de auktoritära ideologier som präglade krigstiden, framför allt nazismen, i det offentliga rummet trots att dessa varit de mest omdiskuterade och omdebatterade ämnena under de senaste två årtiondena. Sverige hade som Östling uttrycker det vid krigsslutet ett val att förhålla sig till två olika erfarenhetsrum gällande krigstiden, den ena var djupt grundad i det nationella och en tillbakablick till svenska värde-traditioner medans den andra var en mer bred internationell syn på arvet från kriget och speciellt de europeiska erfarenheterna av nazismen. Man valde då det andra erfarenhetsrummet.¹² På grund av detta fanns det en vilja att distansera sig från allt det hemska som hänt nere på kontinenten samtidigt som man också kände för att stanna kvar i den lilla verklighetsbubblan som skapats av den svenska krigstidspolitik, ett avskärmat fungerande samhälle som var en stilla ö med ett stormande hav runt omkring sig. Sverige hade inte haft något med kriget att göra och ville inte veta av det särskilt mycket efter dess slut, var den allmänna uppfattningen. Detta synsätt ledde till att man under 50-talet sköt detta, framför allt nationalsocialismen i sig, in i bakgrunden. Något som återspeglade sig i större delar av Europa, som Östling själv skriver: ”Det svenska mönstret passar in i en större västeuropeisk struktur. Minnet av nazismen förbleknade och misste sin laddning under 1950-talet.”¹³ En slags frivillig kollektiv strävan mot minnesförlust om man så vill. Detta är en del av vad Östling kallar nazismens sensmoral. Nazismens sensmoral resulterade även, enligt Östling, i en kulturell förskjutning i Sverige under efterkrigstiden från det tyska till det anglosaxiska och amerikanska språkmässigt, underhållningsmässigt och så vidare när det kom till kulturella influenser samt en tydlig och utbredd antifascistisk och antinazistisk mentalitet och rörelse, inte bara i Sverige utan även i övriga Europa.

Östlings slutsats kring nazismens sensmoral ger det övergripande forskningsläget en bra mall att jämföra nyare forskning med de strömningar som då enligt Östlings forskning existerade i Sverige under efterkrigstiden. Man skulle dock kunna hävda att Östlings slutsatser är något svepande och generaliserande, att de ignorerar de små undantagen som skulle säga emot hans påståenden.

11 <http://umu.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A276585&dswid=-4454> , 5/5- 2017, 20:16

12 Östling Johan, *Nazismens sensmoral: Svenska erfarenheter i andra världskrigets efterdyning*, Atlantis, Stockholm, 2008, s. 290

13 Östling, s. 283

Samtidigt så är det svårt när man jobbar med en period som till exempel efterkrigstiden som är så pass mångfacetterad, att ta hänsyn till varenda liten detalj utan att man då istället utifrån rimliga och logiska observationer göra så rättvisa övergripande slutsatser som man kan. Sättet som jag hade tänkt använda Östlings slutsatser om nazismens sensmoral på i denna uppsats är att applicera dem på de tillfällena i källmaterialet då man aktivt tar avstånd från fascismen och andra världskriget under den svenska efterkrigstiden, eftersom avståndstagandet under efterkrigstiden inte bara verkar sträcka sig till nazismen specifikt utan de totalitära ideologier, däribland fascismen, som frodades under andra världskrigstiden. I och med denna tillämpning så kan jag sedan förstå bättre varför man skulle associera vissa företeelser, kanske specifikt då politiska och ideologiska, till fasces-symbolen under efterkrigstiden. Jag kommer även att jämföra Östlings slutsatser kring en utspridd antifascism under efterkrigstiden som ett resultat av Nazityskland och det fascistiska Italiens fall med den information jag får från mitt källmaterial och se om denna gemensamma antifascism leder till en gemensam slutsats kring fascismen och fasces- symbolen i källmaterialet.

Att just antifascismen varit bärande i efterkrigstidens Sverige och Europa som ett fenomen är något som även historieforskaren Johan Stenfeldt håller med om i sin bok *Dystopiernas Seger: Totalitarism som orienteringspunkt i efterkrigstidens svenska idédebatt*, som jag också tänkt använda mig av som en del av min tidigare forskning. Stenfeldt menar att en av de tre stora idéologiska strömningarna under 1900-talets första hälft, den nazistiska/fascistiska, gick från en utopisk förväntan till en dystopisk erfarenhet i den mening att den lovade en renrasig etnocentrerad stat med alla förmåner som skulle följa detta men slutade som en maktpolitiskt utplånad och allmänt avskydd ideologi, en dystopisk sådan.¹⁴ I och med att nazismen/fascismen gick detta dystopiska öde till mötes så uppstod det också en utbredd antifascism under efterkrigstiden samt ett kulturradikalt skifte från den tyska till anglosaxiska sfären för att blicka framåt mot det moderna snarare än tillbaka mot nationalismen.¹⁵ Stenfeldt nämner bland annat Östling i detta sammanhanget och menar att många andra forskare kommit fram till liknande slutsatser kring detta ämne. Stenfeldt menar då specifikt att det är så att säga en dystopisk seger som har hänt med nazismen/fascismen, då den ideologiskt gått från en utopisk dröm till ett dystopiskt alternativ som skjutits bort i förakt och fallit i glömska. Sättet som jag hade tänkt använda Stenfeldts forskning på i min uppsats är för att ge förståelse för hur pass mycket antifascismen och den dystopiska segern gjorde fascismen och ämnen som kan länkas till detta som till exempel diktatorer och andra världskriget, till ett så tabubelagt ämne som man helst undvek att prata om i Sverige under just efterkrigstiden.

14 Stenfeldt Johan, *Dystopiernas Seger: Totalitarism som orienteringspunkt i efterkrigstidens svenska idédebatt*, Agerings, Lund, 2013, s. 78

15 Stenfeldt, s. 81

Vidare så hade jag även tänkt att använda mig av forskning kring nazism i Sverige under bland annat 90-talet för att få en förståelse för hur man uppfattade nazismen och liknande politiska rörelser och ideologier under 90-talet. Detta för att se om det kan vara en bra jämförelsebakgrund som kan hjälpa mig när jag undersöker de källor jag använder mig av från sent 90-tal och tidigt 2000-tal. Boken *Nazismen i Sverige 1980-1999* är skriven av docenten i historia vid Uppsala universitet och en av de främsta forskarna kring nazism och fascism i Sverige, Heléne Lööw. I detta verk kartlägger Lööw den svenska nynazismen som växer fram i landet under tidigt 80-tal och som senare utvecklas till ett antal utspridda föreningar under 90-talet, enade i sin tro på nationalsocialismen och den rasideologiska ordningen. I boken redogör hon också för hur just den rasideologiska undergroundkulturen under denna tid tedde sig, hur ny teknik och musik var en förenande faktor och hur den påverkade både organisationerna som sållade sig till den men även samhället i överlag. Lööw kommer genom sin forskning av perioden fram till att den nynazistiska och rasideologiska undergroundrörelsen hade under denna tiden, med sina enorma interna splittringar, resulterat i en förskjutning av ideologin där rashygienen, raskriget och kriget mot gruppens moraliska fiende samt den drastiska historieromantiseringen av svenska kungar och andra historiska personer blev bärande i den nya internationalismen. Detta, menar Lööw, påverkade det omkringliggande samhället i form av till exempel brev från oroade medborgare till kommunpolitiker och en utbredd debatt om nynazismen och rasism i media och liknande.¹⁶ Men det gick lite som i vågor, man var å ena sidan mån om att ta upp problemen med rasism och hets mot folkgrupp men å andra sidan var man också rädd från allmänhetens håll att närma sig något så obehagligt och skrämmande som nynazismen.¹⁷ Lööw är väldigt genomgående och detaljrik i sin forskning och beskrivning av den nynazistiska rörelsen i Sverige under denna tid, men samtidigt blir det svårt att få ett helhetsperspektiv på detta fenomen förrän i slutet av boken, då hon presenterar sina slutsatser. Även om anknytningar till samhället i stort inte är genomgående i texten så är hennes forskning dock värd att användas av mig i uppsatsen. Denna tidigare forskning informerar mig och hjälper mig att förstå hur svensk allmänhet började uppfatta nazism och fascism som ett dagsaktuellt hot mot deras vardag under 90-talet, tankegångar som man jämförelsevis inte hade under 50-talet.

Fortsättningsvis, så hade jag även tänkt att ta hjälp av Klas-Göran Karlssons, professor i historia vid Lunds Universitet, forskning från *Europeiska möten med historien* som handlar om den historiekulturella synen på andra världskriget, förintelsen och den kommunistiska terrorn i Europa

16 Lööw Heléne, *Nazismen i Sverige 1980-1999: Den rasisitiska undergroundrörelsen- musiken, myterna, riterna*, Ordfront, Stockholm, 2016, s. 548

17 Lööw, s. 555

under efterkrigstiden och specifikt under och efter kalla krigets slut. Karlsson menar att efter kalla krigets slut så uppstod det, som en slags motreaktion mot historiekulturen under kalla kriget, ett nytt intresse för den europeiska makrohistorien specifikt gällande andra världskriget, dess auktoritära ideologier, folkmord och så vidare. Karlsson beskriver det som att det blev en mycket populär genealogisk trend att ”lära sig av det förflutna” i förhållande till just historia, främst då i bemärkelse till det förflutnas mer obehagliga aspekter samt att ”Det visade sig att när man tog bort den stora geografiska gränsen i Europa, öppnande man samtidigt också slussarna till den stora historien. Det var som att kalla kriget fryst ned de historiska perspektiven, som med den plötsliga klimatförändringen snabbt tinade upp.”¹⁸ Det europeiska historiemedvetandet och historiekulturen förändrades under den senare delen av 1900-talet, samt hur Sverige förhöll sig till andra världskriget och efterkrigstiden historiskt under 90-talet. I och med att Sverige, enligt Karlsson, under 1990-talet aktivt började engagera sig i ämnen som hade att göra med andra världskriget, den tidens auktoritära ideologier samt förintelsen i den bemärkelsen att man ”gick på allvar in i kriget under 1990-talet.”¹⁹ med syfte att uppmana kommande generationer om specifikt kriget och förintelsens fasor och att vi skulle lära oss av vårt förflutna. Vilket då resulterade i en viss historiekultur under detta årtionde och framåt i Sverige där dessa beskrivna mål eftersträvades i inlärandet och uppfattandet av historia.

Sist men inte minst i mitt forskningsläge så har jag ännu en bok specifikt inriktat på polisen som ämne vid namn *Polisvetenskap: En introduktion* skriven av professor Paul Larsson, universitetslektor Rolf Granér, professor Helene O.I Gundhus med flera. Boken i sin helhet berör otroligt många aspekter av vad det betyder att vara polis i vår tid samt hur det har varit förr och tar upp allt ifrån hur en polisorganisation är strukturerad till hur ett polisförhör går till. Universitetslektor i historia Stefan Nyzell och professor i kriminologi Paul Larsson skriver tillsammans kapitlet i boken som handlar just om den skandinaviska polishistorien och kommer fram till ett antal intressanta analyser kring det svenska och andra skandinaviska polisväsenden. Det som kommer vara av störst intresse för mig och min uppsats är då främst bokens perspektiv på skandinavisk polishistoria och hur den svenska polisen var som organisation under just efterkrigstiden för att utifrån det möjligtvis få lite insikt i hur man från polisens sida förhåller sig till fasces- symbolen.^{20 21}

18 Karlsson, s. 211

19 Karlsson, s. 224

20 Larsson Paul, Granér, Gundhus O.I. Helene,(Red), *Polisvetenskap: En introduktion*, Studentlitteratur AB, Lund, 2016, s. 36

21 Larsson, s. 44

I förhållande till all denna tidigare forskning så skulle jag också vilja visa vad jag kan tillföra till forskningsläget och gör så att det utvidgas och förbättras. För som Stefan Nyzell påpekar så är både den svenska polisen och den svenska polisverksamheten historiskt betingade och är en del av en lång historisk utveckling²² som jag i denna bemärkelsen anser att man bör forska lite mer om i svensk historieforskning. Just fasces- symbolen är självfallet en av de viktigaste punkterna i denna uppsats då jag kommer undersöka denna symbol i en kontext som ingen tidigare har gjort nämligen diskussioner och resonemang kring fasces- symbolens betydelse och om den är lämplig att användas, både i dåtid såväl som i nutid och jämförelsemässigt vad som är lika och vad som skiljer sig mellan de två tidsperioderna.

8. Bakgrund

För att ge kontext till det som nu ska analyseras så tänker jag ge en kort förklaring kring de diverse ord, fraser och historiska händelseförlopp som är relevanta för att förstå ämnet som jag kommer skriva om. Framförallt då bakgrundsfakta kring det som hela uppsatsen cirkulerar kring, nämligen fasces- symbolen.

Fasces, från latinets *fascio* som betyder knippe eller bunte, är en symbol som har sitt ursprung i antikens Rom och som består av en bunte hopknutna träspön eller käppar som därifrån även gett den namnet spöknippen. I mitten av detta spöknippe sitter även en yxa instucken. I antikens Rom var spöknippet en auktoritetssymbol och symboliserade den romerska ordningsmaktens rätt att utkräva lag och ordning både i samhället över lag och på sina enskilda medborgare. Spöknippena bars framför allt av romerska ämbetsmän vid namn liktorer.²³ Spöknippet symboliserade även rätten att bestraffa de romerska medborgarna om de bröt mot statens lagar, då den består av en samling spön som användes för att piska och prygla samt yxan för avrättning genom halshuggning. Sedan antiken har fasces- symbolen förekommit i många olika historiska sammanhang som till exempel i emblem, som tjänstetecken för profosserna som var en slags militärpolis i svenska armén under 1700-talet, som symbol för Stockholmspolisen under andra hälften av 1800-talet och som en del av svenska polisens mössmärke eller vapen sedan 1926.²⁴ Men den är även igenkännbar i samband med den italienska fascismen, som då namngetts efter symbolen, när den italienska diktatorn Benito Mussolini använde symbolen för att representera sitt fascistparti och den fascistiska ideologin under 1920-talet.²⁵ Det fanns även en, om dock mycket mindre, fascistisk rörelse i Sverige bestående av

22 Larsson, s. 31

23 Paxton, s. 4

24 https://www.polisen.se/Global/www%20och%20Intrapolis/Informationsmaterial/01%20Polisen%20nationellt/Polisens_graf_profil_07_v24_del-1.pdf s. 5 19:21, 8/8 2017

25 Paxton, s. 4

diverse organisationer och partier. Bland annat då Sveriges Fascistiska Kamporganisation som grundades 1926²⁶ och det Nationalsocialistiska Arbetarpartiet som grundades 1933, som senare bytade namn till Svensk Socialistisk Samling 1939.²⁷ Den förstnämnda av dessa organisationer använde även fasces- symbolen och gav till och med ut en tidskrift vid namn *Spöknippet*.²⁸

Sedan har vi bakgrunden kring instiftandet av polisemblemet. År 1947 beslutade man från inrikesdepartementets sida att införa ett nytt landsövergripande polisutrustningsreglemente, där justeringar skulle göras gällande polisens utrustning, uniformer och så vidare. För att överse dessa ändringar tillsatte man Erik Ros, Stockholms polismästare och ett antal av dennes kollegor som polisämbetsmän och sakkunniga representanter för polisväsendet. Som en del av detta nya polisreglemente så skulle man även ta ett beslut om att införa ett nytt allmängällande emblem för polismakten samt hur detta emblem skulle se ut, vilket då innebar att man även involverade riksheraldikerämbetet och riksheraldikern Harald Fleetwood som vid denna tid hade hand om fastställandet och formandet av nya heraldiska vapen i Sverige. Från och med utformningen av utrustningsreglementet fram tills att det godkändes 1953 så uppstod delade meningar mellan riksheraldikerämbetet och de tillsatta ämbetsmännen om hur det nya emblemet skulle se ut och vilka sorters symboler som skulle pryda och dekorera det nya vapnet, närmare bestämt om den gamla fasces- symbolen skulle finnas kvar i emblemet som en symbol för polisen eller om den helt skulle ersättas av ett nyare eklövsmotiv. Efter att ämbetsmännen i slutet av januari 1951 vägrat acceptera någon av de skisser som heraldikerämbetet lagt fram som ritningsförslag till det nya reglementet i slutet av det förra året, beslutade inrikesdepartementet enväldigt den 6 mars 1953 att fastställa ett av ritningsförslagen som den svenska polismaktens nya emblem²⁹ som vi har än idag: En med kunglig krona krönt sköld på två korslagda fasces med eklövskvistar omslutande sköldens fot och sidor.³⁰

26 Löw Heléne, *Nazismen i Sverige 1924-1979: Pionjärerna, partierna, propagandan*, Ordfront, Stockholm, 2004, s. 14

27 Lundberg Victor, *En idé större än döden: en fascistisk arbetarrörelse i Sverige, 1933-1945*, Gidluns förlag, Örlinge, 2014, s. 57

28 Löw, *Nazismen i Sverige 1924-1979*, s. 14

29 Statsrådsprotokoll över inrikesärenden 6/3 1953, Inrikesdepartementet, 1953 års statsrådsprotokoll, mars-april, Riksarkivet Stockholm

30 Fleetwood Harald, ritningsförslag från riksheraldikerämbetet till kanslirådet Anders Tottie 18/12 1950, Inrikesdepartementets konseljakt, 6/3 1953, volym III, Riksarkivet Stockholm

9. Analys

Det som kommer att undersökas i denna analys är de källor som har tagits upp i materialdelen och dessa texter kommer att analyseras och diskuteras om utifrån den frågeställning som jag delgett i början av uppsatsen. Analysen kommer att vara indelad i en första del som berör de äldre källtexterna, dokumenten från konseljakten samt artikeln från polistidningen, och en andra del som berör de i tiden nyare källorna, de skriftliga riksdagsfrågorna.

9.1 Myndigheternas interna diskussioner kring fasces- symbolen i samband med utformandet av polisreglementet samt rapportering från polistidningen - Inrikesdepartementet konseljakt 1949-1951 och Polistidningen 1951

9.1.1 Remissvar från Älvsborgs län, 1949

Det dokument som först ska analyseras är det remissvar som inkom till Stockholm från länsstyrelsen i Älvsborgs län som svar på de föreslagna ändringarna i det nya polisreglementet. Anledningen till att jag börjar med just denna text är för att detta remissvar är det enda från alla länen som nämner fasces- symbolen vid namn i förhållande till fasces- symbolen i emblemet. I detta remissvar, daterat den 10 oktober 1949, finner vi ett väldigt kort påpekande gällande fasces- symbolerna i polisemblemet. Landsfogden, den högst uppsatta polisen i ett län, i Vänersborg Curt d'Orchimont påpekar att det förslag som har lagts fram av de sakkunniga att ersätta det legitimations- och mössmärke, med fasces- symbolerna i, håller han själv inte med om utan menar att fasces- symbolerna är specifika för just polisen och skriver att han ser inga sådana brister att det skulle behöva ersättas med något annat.³¹ De viktiga orden här är ”specifika för polisen”. Detta ordval visar att landsfogden här inte associerar symbolen till några företeelser som har att göra med fascismen utan verkar snarare framföra sitt påpekande på rena traditionalistiska grunder, att symbolen är specifik för just polisen och eftersom fallet alltid har varit så finns det ingen anledning att ändra det i det nya utrustningsreglementet. Det traditionalistiska synsättet på symbolen kommer även att återkomma i följande källmaterial i analysen. Det finns även en möjlighet att landsfogden använder sig av ett slags icke-bruk av historia i sin text då han framhäver den traditionsenliga vikten i fasces- symbolen som symbol för polisen och ignorerar annan fakta som till exempel symbolens möjliga associationer till fascismen. Man skulle även kunna hävda att att han håller sig till en slags historiekultur, för i en viss historiekultur minns vi och uppdagar vissa saker medan vi också undviker att ta upp eller nämner vissa andra historiska företeelser så lite som möjligt. Denna

31 d'Orchimont Curt, remissvar från länsstyrelsen i Älvsborgs län 10/10 1949, s. 2 av 3, Inrikesdepartementets konseljakt, 6/3 1953, volym III, Riksarkivet Stockholm

historiekultur skulle i så fall fokusera på att upphöja historisk bakgrund och traditionalistiskt värde medan man samtidigt ignorera associationer som skulle kunna rubba denna världsbild, till exempel då associationer till fascismen.

9.1.2 Svar från riksheraldikerämbetet gällande förslag till nytt utrustningsreglemente, 1949

Sedan kommer vi till en av de viktigaste delarna i källmaterialet, där ett tydligt ställningstagande från en av de involverade parterna verkligen börjar synas när det kommer till fasces- symbolen. Följande är ett svar från riksheraldikerämbetet, daterat den 31 oktober 1949, gällande det förslag om nytt polisutrustningsreglemente som lades fram av de tillsatta utredningsmännen. Detta förslag från utredningsmännen föreslog bland annat att det var lämpligt att ersätta fasces- symbolen i polisvapnet med en krans av eklöv, något som heraldikerämbetet i detta svarsbrev specifikt ställer sig starkt emot. I svarsbrevet kan man läsa hur riksheraldikern Harald Fleetwood skriver att:

”När utredningsmännen föreslår, att fasces skola utbytas mot eklöv, beror detta på en felbedömning av bildernas inbördes symbolvärde. Fasces äro den enda symbol, som direkt för tanken till ordningsmakten. De höra således till de emblem, som ha ett självständigt symbolvärde. Eklöven har däremot icke något eget symbolvärde utan kan endast tjäna som komplement till annan bild. De lövverk, som förekomma i dekorativt-symboliska sammanhang, anknyta visserligen från början till vissa begrepp, men kunna i regel icke ungå att införlivas med det heraldiska allmängodset.”³²

Här lägger Fleetwood vikt på fasces- symbolens grundläggande symbolvärde samt i och med detta kopplingar till polisen och ordningsmakten och utgår då från ett ställningstagande som fokuserar på de historiska, kulturella och symbolvärdesmässiga företeelserna kring symbolen. Utifrån dessa meriter hävdar han att fasces- symbolen är mer lämplig och berättigad att användas som symbol för polisen i emblemet. Detta är ett exempel på historiebruk från Fleetwoods sida ment att skapa legitimitet, där personen i fråga använder en del av en historisk symbols bakgrund och väljer ut vissa delar av denna symbols betydelse som får representera den i detta sammanhanget, för att på så sätt kunna styrka personens argumentation gällande symbolen och dess legitimitet. Typen av historiebruk som Fleetwood använder är antingen det moraliska eller pedagogiska, moraliskt i det att Fleetwood ämnar legitimera symbolen och upprätta den som anrik med ett stort historiskt värde³³ eller pedagogiskt i att han ämnar övertyga den som läser brevet hur viktig denna symbol är genom

32 Fleetwood Harald, svar från heraldikerämbetet till polisombudsmännen 31/10 1949, s. 2 och 3 av 6, Inrikesdepartementets konseljakt, 6/3 1953, volym III, Riksarkivet Stockholm

33 Karlsson, s. 72

sitt anrika historiska meningssammanhang.³⁴ Redogörelsen av symbolens specifika bakgrund, detta ”självständiga symbolvärde” och dess direkta association till ordningsmakten och så vidare, är exempel på hur Fleetwood relaterar historiska och i förlängning statliga företeelser till fasces-symbolen. Detta berör då min frågeställning i relation till om hur man relaterar fasces-symbolen till olika specifika företeelser. Man pekar på ett historiskt arv som denna symbol bär med sig sedan långt tillbaka i tiden i relation till ordningsmakten och att detta historiska arv, så väl som en statlig association gör den överlägsen andra symboler i sammanhanget och visar tydligt vad den symboliserar.

Detta beteende såg vi även tidigare i den förra texten, då landsfogden använde ett liknande uttalande om symbolen. Detta stärker påståendet att detta specifika sätt att härleda till fasces-symbolens värde inte bara till sin historiska bakgrund utan även på grund av rent traditionalistiska skäl visar på en specifik typ av historiebruk kring fasces-symbolen under denna tid, samt att Fleetwood från sin sida ämnar ge symbolen en viss typ av legitimitet genom att hänvisa till ett tydligt historiskt arv som symbolen då har. Detta historiebruk verkar då, som jag tidigare nämnde, bestå av ett hänvisande till historisk bakgrundsfakta och traditionella vedertaganden kring fasces-symbolen i det att den är en uråldrig romersk symbol för ordningsmakten och kommer förbli det samt ett aktivt undvikande att nämna fascismen i samband med symbolen. Vad beträffar Fleetwoods mål att legitimera fasces-symbolen genom att hänvisa till dess historiska ursprung och därigenom bevisa dess överlägsenhet är en viss sorts historiebruk, eller historieanvändning som Peter Aronsson menar är utformat för just detta ändamål, att skänka legitimitet. Fleetwood hänvisar här definitivt till en slags uråldrig hävd för att skapa en historisk förbindelse från ursprung till nutid just för att skapa legitimitet för symbolen.³⁵ Ett beteende som vi kommer få se mer av. Här har vi också ett tydligt exempel på hur man uppfattade fasces-symbolen under efterkrigstiden och vilka argument man använder för att stödja sina uppfattningar i debatten. I allt detta så ser vi också en tydlig avsaknad av associationer till fascismen, vilket innebär att när det kommer till fasces-symbolens, som Fleetwood uttrycker det, självständiga symbolvärde och tidigare historia så har den enligt Fleetwood inget att göra med fascismen.

Efter det fortsätter Fleetwood att argumentera för sin sak och tar upp ett antal ytterligare exempel på symboler, däribland eklövet, som inte är lika tydliga i sitt symbolvärde och associeringskraft som just fasces-symbolen. Han tar som exempel att lagern och eklövet båda, eftersom de används i så

34 Karlsson, s.74

35 Aronsson, s. 62

många olika sammanhang, är symboler för läkekonsten respektive juridik men att ormstaven respektive vågen och svärdet är långt mer utmärkande och symboliskt fokuserade märken. Således menar han också att: ”På samma sätt har fasces som symbol för ordningsmakten ett ojämförbart högre värde än eklövsmotivet.”³⁶ Vikten i Fleetwoods argumentation ligger här på vad som är starkast historiskt relaterbart till symbolvärdet och där i synnerhet ett symbolvärde som är specificerat snarare än utspritt som i eklövets fall. Vilket då även betyder att det är en fråga om symbolisk lämplighet i första hand och det dekorativa i andra hand, snarare än ett slags mellanting av de båda som det här framstår som att polisämbetsmännen föreslår. Här ser vi igen exempel på bruk av historia för att skapa legitimitet, i Aronssons mening, men även hur Fleetwood relaterar historiska företeelse till fasces- symbolen. Genom att framföra och upphöja en viss symbols lämplighet och relevans som att föredra framför en annan symbol visar det oss ett visst sätt att använda historisk fakta och historiska symboler för att stödja och föra fram specifika argument. Just att eklövet i detta sammanhang är någonting som framställs som inte tillräckligt passande för att användas i emblemet och endast lämplig i dekorativa syften på grund av sin ringa ålder i jämförelse med fasces är ett tydligt exempel på detta. Vi ser då att fasces- symbolen tydligt värderas som otroligt viktig att lyftas fram just på grund av vissa anledningar. Dess romerska anor, dess association till ordningsmakten och dess överlägsna symbolvärde i förhållande till eklövet. Detta ökar i Fleetwoods ögon dess värde just på grund av sin historia. Bakgrunden blir rent historiekulturellt det bärande och det intressanta vilket då gör symbolen till något som är värt att lyftas fram, ett fokus på en historisk symbol som ska uppmärksammas snarare än att hanteras i skymundan³⁷. Symbolen relateras också just till sin ursprungliga betydelse och associationer till fascismen och andra ideologiska företeelser utblir i denna diskussion till förmån för symbolens historiska kopplingar till den romerska staten och ordningsmakten i överlag. Att symbolen står på egna ben utifrån sin bakgrund samt den historiska kontext som detta ger är något som verkar var viktigt för Fleetwood, vilket ännu en gång visar på ett visst historiebruk där historisk bakgrund och traditioner är av vikt och där ideologiska associationer undviks.

Efter diskussionen om symbolens lämplighet så fortsätter Fleetwood att bemöta ett uttalande från utredningsmännen som hävdar att ett införande av eklövsmotivet i emblemet skulle innebära en återgång till tidigare polisemblem. Detta hävdar Fleetwood är inkorrekt och hänvisar till att man innan 1926 inte kunde tala om ett för landet gemensamt polisemblem samt ger ett antal exempel som visar att fasces- symbolen använts långt innan eklövet som en symbol för ordningsmakten, från

36 Fleetwood, svar från heraldikerämbetet till polisombudsmännen 31/10 1949, s. 3 av 6, Inrikesdepartementets konseljakt, 6/3 1953, volym III, Riksarkivet Stockholm

37 Karlsson, s. 65

och med antiken fram till bland annat ett emblem för den svenska justitiekanslern från år 1719, arméns profosser som sedan 1760-talet använt fasces som tjänstetecken, förekommande i ett flertal svenska adelsvapen och till sist att fasces började användas i stockholmspolisens mössmärken under åren 1850-55.³⁸ Ännu en gång ser vi att det är de historiska företeelserna och det historiskt relaterbara samt symbolens historia i sig som en gammal och anrik symbol som är av största vikt för Fleetwood och heraldikerämbetet. Man skriver sedan fortsättningsvis att eklövet inte infördes i polisens emblem förrän under 1800-talets andra hälft, dock att det visserligen använts flitigt fram till 1926 men då också även tillsammans med andra dekorativa symboler så som strålmotiv och liknande lövverk. Detta menar Fleetwood är då ännu ett exempel på att eklöven endast är en dekorativ företeelse och ser inte detta resonemang som tillräckligt för att ge stöd för avskaffandet av fasces som ordningsmaktens symbol.

Därefter sammanfattas den argumentation som man nu fört och där framförs ännu en gång argumentet att: ”Härovan har emellertid påvisats, att fasces kunna beläggas i tiden långt före eklövsmotivet som polisemblem.”³⁹ och att utredningsmännens skäl att byta ut symbolen inte är hållbara. Man inflikar även, för att det kan ”vara av intresse att påpeka” att Norge så sent som 1935 tillämpade ett polisvapen som också innehåller fasces- symbolen, med stor sannolikhet för att avslutningsvis befästa sin ståndpunkt i argumentationen med ett tydligt exempel. Heraldikerämbetet är således utifrån dessa yttranden i källmaterialet även väldigt måna om att visa fasces-symbolens överlägsenhet i ålder och tidigare användning i historien som ett bevis på dess värde som symbol, i detta fallet i relation till eklövet i hur fasces- symbolen är mer passande att användas än den förra. Som tidigare nämnts så är det det faktum att fasces- symbolen är en historiskt äldre symbol än och har, enligt Fleetwood, mer värdefulla historiska anor än eklövsmotivet som gör det bättre lämpat att användas i emblemet. Således visar detta även att inte heller i denna delen av Fleetwoods text nämner man i sammanhanget några kopplingar till fascismen, trots denna genomgående historiska tillbakablick som Fleetwood gjort. Detta icke-bruk från Fleetwoods sida kan bero på att han inte anser att fasces- symbolens användning av det italienska fascistpartiet är något som är värt att nämna i sammanhanget, eller också att han tycker att fascisterna besudlat symbolen till en sådan grad att de långt ifrån förtjänas att tas med i en historisk tillbakablick.

Sedan tar Fleetwood upp en opinionsundersökning som utredningsmännen skall ha skickat ut till

38 Fleetwood, svar från heraldikerämbetet till polisombudsmännen 31/10 1949, s. 3 av 6, Inrikesdepartementets konseljakt, 6/3 1953, volym III, Riksarkivet Stockholm

39 Fleetwood, svar från heraldikerämbetet till polisombudsmännen, 31/10 1949, s. 4 av 6, Inrikesdepartementets konseljakt, 6/3 1953, volym III, Riksarkivet Stockholm

vissa polismyndigheter i samband med arbetet kring ändringarna av polisreglementet. Syftet med undersökningen ska ha varit att se om de anställda i sagda myndigheter anser att polisemblemet ska ändras. 72 tillstyrkande svar skall då ha varit resultatet, tillsammans med 5 avstyrkande och 5 obestämde svar. Fleetwoods svar på detta är att medge att utslaget för denna undersökning förvisso är tydlig men att det är av ringa betydelse då dessa svar är omotiverade och inte tydligt beskriver sina åsikter och ståndpunkter gällande ämnet. Fleetwood hävdar även att man svarat som man gjort och tagit just detta ställningstagande på grund av känsloskäl. Detta påstående kan vid första anblick verka väldigt grundlöst, tills det att man läser vidare kring vad Fleetwood skriver härnäst och vad han menar är anledningen till detta:

”Den betydelse ett sydeuropeiskt politiskt partis usurpering av antikens fasces haft för de svenska polismännens negativa inställning till denna symbol måste nämligen i detta sammanhang uppmärksammas. Samtidigt måste det emellertid allvarligt ifrågasättas, huruvida dylika tidsbetonade stämningar skola få tillmätas någon betydelse för sakfrågan. Utredningsmännen själva lära icke ha ansett att detta bör få ske, ty de ha ingenstädes anfört sådana skäl. Riksheraldikerämbetet finner för sin del att frågan endast bör lösas ur sakliga synpunkter.”⁴⁰

Innan ytterligare analys fortgår så måste jag först och främst klargöra ett antal saker gällande just denna diskussion rent trovärdighetsmässigt. För det första så nämns den tidigare refererade opinionsundersökningen bland poliser ingenstans i ämbetsmännens kommande uttalande i analysen och inte heller i några andra texter från konseljaktens som jag har gått igenom inför denna uppsats. Det är mycket möjligt att en sådan opinionsundersökning genomförts, som Fleetwood hävdar, men eftersom vi inte ser några andra spår av den i de relaterade källtexterna så måste vi förhålla oss källkritiska inför just detta. För det andra, om denna opinionsundersökning nu ägde rum så finns det inga klara bevis för att en rädsla för fascismen var något som stod bakom polisernas val. Detta är något som Fleetwood hävdar och vi har inget annat än hans ord att gå på. Så att detta påstående från Fleetwoods sida skulle stämma är en aning tvivelaktigt, men trots det så är påståendet i sig fortfarande intressant för frågeställningen. Det faktum att Fleetwood tror och anser att rädslan för fascismen står bakom polisernas svar är intressant för mig att undersöka, oavsett om detta påstående stämmer eller inte.

Fleetwood implicerar här väldigt tydligt att de tillfrågades svar ska ha varit starkt påverkade av det stigma och avståndstagande som existerade kring det italienska fascistpartiet under efterkrigstiden

⁴⁰ Fleetwood, svar från heraldikerämbetet till polisombudsmännen, 31/10 1949, s. 5 av 6, Inrikesdepartementets konseljakt, 6/3 1953, volym III, Riksarkivet Stockholm

samt att deras användning av fasces- symbolen, som Fleetwood uttrycker det ”usurpering”, ska ha befläckt symbolen på ett visst sätt. Detta ställningstagande är synnerligen intressant eftersom Fleetwood till synes verkar utgå ifrån att associationer med det för tidsmässigt inte alls så länge sedan existerande fasciststyrda Italien, och andra världskriget i allmänheten, är alldeles för riskabelt och skadligt. Distanseringen från det fascistiska och nazistiska skulle under denna tiden vara en aning förståelig från svenskt håll med tanke på omständigheterna. Men så som Fleetwood framställer det så verkar ämbetsmännen nästan låtsas som om dessa företeelser inte har existerat och att dess konsekvenser inte har påverkat eller påverkar Sverige över huvud taget. Under efterkrigstiden i Sverige så existerade det en slags mentalitet gentemot kriget och allt som associerades med det, såväl som en slags historiekultur som tidigare har nämnts och som här kommer utvecklas till fullo. Man undvek aktivt att påpeka Sveriges roll i vare sig kriget eller några associationer till nazismen eller fascismen. Denna mentalitet, och i förlängning historiekultur, som existerade under denna tid stärks av Östlings observationer kring efterkrigstiden då han menar att fascismen och nazismen sköts bort och undveks i det offentliga rummet, dels för att de båda ideologierna rent maktpolitiskt blivit fullständigt utplånade vilket i sig ledde till en tydlig antifascism under efterkrigstiden⁴¹. Samt även för att man både från svenskt och till en viss utsträckning västeuropeiskt håll under början av 50- talet började förskjuta diskussioner om nazismen från det offentliga rummet och definiera sin roll som nation under andra världskriget, liksom Sverige definierade sin roll som utomstående, avståndstagande och icke medverkande.⁴²

Den faktaram som Östling har gett oss kring just detta sätt att tänka kan hjälpa oss förstå varför Fleetwood lägger fram dessa påståenden kring polisämbetsmännen och deras återhållsamhet, men även också bakgrunden och anledningen till varför polisen och ämbetsmännen skulle kunna vara så negativt inställda till att använda fasces- symbolen i emblemet. Fleetwood menar här att polismännen ser en tydlig koppling mellan fasces- symbolen och fascism och Östlings slutsatser kring avståndstagandet från nazismen och fascismen är något som Fleetwoods såväl som polismännens beteende är anknutna till. Vad som dock är fascinerande är hur deras ställningstagande tar helt olika form i förhållande till varandra. Fleetwood tar avstånd från fascismen genom att uttrycka sig vagt och undvikande i förhållande till ämnet, hur han skriver ”sydeuropeiskt politiskt partis” istället för det italienska fascistpartiet, men menar trots allt i slutändan att fasces- symbolen inte är en fascistisk symbol och vars symbolvärde är helt självständigt i fråga till fascismen. Detta är i enlighet med den historiekultur han utgår från där

41 Östling, s. 257

42 Östling, s. 283

associationer till fascismen undviks så mycket som möjligt till förmån för symbolens mer anrika historiska förflutna. Att fascisterna använde sig av symbolen har ingen betydelse när det kommer till sakfrågan som berörs, menar Fleetwood. Medan poliserna i fråga, om nu Fleetwoods påstående rent hypotetiskt skulle stämma, verkar se symbolen som så pass kontaminerad av fascismen att man inte ens pratar eller närmar sig ämnet och tar då avstånd därifrån. Detta skulle indikera ett icke-bruk från polisernas sida, då man för att anknyta till min frågeställning tvärt emot inte hänvisar till några företeelse alls för att man inte vill associera sig med några sådana, i samband med denna symbol. Detta beteende kan, om vi använder oss av Östlings forskning, innebära att förskjutningen av nazismen och fascismen bort från det offentliga rummet, som sker under 40- och 50-talet, då leder till en tydlig antifascism. Detsamma stämmer om vi använder oss av Stenfeldts forskning kring detta ämne, då han menar att fascismen och nazismen vid denna tid blivit en ”ensidig negativ dystopi”⁴³ som man inte pratade om och avfärdats som något man inte skulle ge någon betydelse i sammanhanget. Precis som Fleetwood skriver att man inte ska ge fascisterna någon betydelse i sammanhanget när det gäller fasces- symbolen. Detta visar också att Östling har rätt gällande att inställningen gentemot fascismen och liknande rent historiekulturellt under efterkrigstiden och det allmänna avståndstagandet och bortstötandet av fascismen och nazismen från det offentliga rummet. Men den antifascistiska utgångspunkten kan då uppenbarligen leda till två helt olika slutsatser. Man har då, i motsats till Östlings slutsats om en gemensam sensmoral, inte alls dragit någon slags gemensam lärdom eller kommit överens om någon slags gemensam sensmoral eftersom utgångspunkten lett till helt olika slutsatser.

Detta remissvar från heraldikerämbetet är, sammanfattningsvis, ett ställningstagande mot en förändring i polisemblemet när det kommer till fasces- symbolen, eller snarare ett ställningstagande mot att det bytas ut mot eklöven. Fleetwood utgår ifrån symbolisk lämplighet, historisk bakgrund och relevans som historiebruk samt avfärdanden kring eklövets värde som symbol, för att stärka sitt påstående och ge fasces- symbolen legitimitet. Denna sortens resonemang, utifrån dessa upprädate ståndpunkter, verkar luta åt ett visst traditionalistiskt och konservativt synsätt i den benämningen att fasces- symbolen ska inte behöva bytas ut eftersom den tjänar och symboliserar en tydlig bild, nämligen ordningsmakten. Det faktum att symbolen alltid har stått för det sedan urminnes tider gör det förhastat och onödigt att byta ut den enligt detta synsättet. Varför byta ut en symbol när vi redan har, och har haft sedan länge, en symbol med mycket mer historisk bakgrund i bagaget som då självfallet är mer ”lämplig” än det nya förslaget? Rent analytiskt så verkar de bakomliggande tankarna kring Fleetwoods och heraldikerämbetets åsikter, grunda sig i resonemanget som är här

43 Stenfeldt, s. 80

ovan. Ett, som jag påpekade i texten, tecken på användandet och etablerandet av denna sortens historiekultur och bruk av historia för att legitimera en symbol. En annan viktig sak att upplysa om är ställningstagandet mot fascismen och dess implikationer gentemot fasces- symbolen som Fleetwood gör i texten.

Som jag tidigare har tagit upp när det gäller just detta, oavsett om det stämmer eller ej att poliserna i undersökningen var rädda för association till fascismen, så är det hur som helst av oerhört intresse att Fleetwood överhuvudtaget implicerar att den italienska fascismens skulle vara framme och spöka, i synnerhet när han själv gjort det väldigt tydligt att Mussolinis fascism grovt missbrukat fasces- symbolen. Poliserna som då ska ha varit delaktiga i denna opinionsundersökning och, i förlängningen, deras felaktiga beslut att ta avstånd från fasces- symbolen är då enligt Fleetwood ett direkt resultat av detta. Jag har tidigare tagit upp Östlings resonemang om nazismens sensmoral och Sverige under efterkrigstiden och här ser vi ännu en gång hur krigets efterdyningar påverkar både Fleetwood och, om Fleetwood nu hade rätt, polismännen som utförde undersökningen. Denna rädsla att över huvud taget ha något att göra med fascismen eller möjligtvis oavsiktligt ge fascismens minne någon slags upprättelse genom användningen av denna symbol är i så fall ett exempel på det avståndstagande som man från Sveriges sida hade haft under kriget och som man nu fortsatte att hålla sig till under efterkrigstiden och om något så ökade avståndstagandet från nazismen och fascismen oerhört i slutet av 40-talet och i början av 50-talet från svensk sida som jag även tidigare har nämnt. Men trots detta så kan vi nu se att det träder fram slutsatser som faktiskt avviker från Östlings egna slutsats. Istället för att ta avstånd från fascismen av samma antifascistiska anledningar, i linje med Östlings resonemang, så drar både Fleetwood och poliserna som tidigare nämnts olika slutsatser kring symbolens betydelse. Fleetwood menar prompt att fasces- symbolen inte har något med fascismen att göra och nyttjar ett historiebruk för att skapa legitimitet åt symbolen och i andra fall antingen moraliskt eller pedagogiskt historiebruk för att visa fasces självständiga symbolvärde, medan det däremot impliceras att polismännen anser att symbolen har med fascismen att göra. Denna ovisshet som vi nu tidigare har lagt märke till, att man inte drar samma självklara lärdomar av nazismens sensmoral eller i detta fall fascismens sensmoral, trots att båda parter i slutändan motsätter sig fascismen visar att Östlings resonemang blir ifrågasatt eftersom sensmoralen tar sig två helt olika utlopp. Diskussionen kring denna ovisshet återkommer i den delen av analysen som berör polisämbetsmännens syn på fasces- symbolen.

9.1.3 Nyhetsartikel från polistidningen, 1951

Vidare till nästa källtext, som denna gången inte är från konseljaktens. I anknytning till det ritningsförslag som Fleetwood skickade till polisämbetsmännen och tidigare uttalanden kring emblemet skrevs det en nyhetsartikel inom ämnet yrkesnyheter i den svenska polistidningen. Denna artikel, som utkom i årets andra nummer av tidskriften den 15 januari 1951, har rubriken ”Mössmärket i heraldisk debatt” och handlar då om ett av de förslag till mössmärke som lades fram av polisämbetsmännen som då inte innehöll fasces- symbolen utan endast eklövskransen. Man skriver att ämbetsmännen framhåller att man vill använda sig av eklövsmotivet istället för fasces eftersom eklövet är ”mycket äldre och svenskare som myndighetsemlen än fasces.”, något som heraldikerämbetet ställer sig emot och istället menar att eklövsmotivet endast tidigare använts som dekorationsmotiv och inte har samma gamla anor eller långvarig användning för att kunna vara en mer lämplig symbol än fasces⁴⁴. Ett resonemang som vi onekligen har hört förut från riksheraldikerämbetets sida. Detta bekräftar ännu en gång att just denna diskussion var allt annat än ovanlig mellan de båda parterna samt vilka anledningar som ges för och emot detta. Men det mest intressanta för frågeställningen i denna artikel är när den tar upp exakt varför Fleetwood anser att fasces- symbolen bör fortsätta vara en symbol för polisen. I slutet av artikeln refererar man till ett uttalande som riksheraldikern gjort samma år:

”Han (riksheraldikern) anser det oriktigt att avstå från denna symbol av känslökäl därför att de italienska fascisterna annekterade fasces som partisymbol. Det är en redan begravd historisk parentes som inte bör tillmätas någon betydelse i sakfrågan.”⁴⁵

Dessa textrader är av stort intresse för ämnet och frågeställningen, framför allt därför att detta är den första och enda gången, som man överhuvudtaget i de äldre texterna som jag har undersökt uttryckligen omnämner de italienska fascisterna vid namn. Även om man bryter mot lite av det stigma som existerade under den svenska efterkrigstiden, med att ta upp kriget och fascisterna så vill Fleetwood uppenbarligen väldigt tydligt poängtera att vi inte ska avfärda denna symbol bara på grund av att fascisterna i Italien har använt den. Det är väldigt tydligt att Fleetwood inte vill ge detta ämne mer uppmärksamhet än vad som är absolut nödvändigt med ordvalen att det är en ”redan begravd historisk parentes”. Detta för att göra det glasklart att fasces inte har att göra med fascisterna och så fort som möjligt lägga lock på diskussionen. För det första så är detta, om vi använder oss av Stenfeldts forskning, ett exempel på hur man från Fleetwoods sida vill

44 Polistidningen, nr 2, 15 januari, 1951, s. 30

45 Polistidningen, nr 2, 15 januari, 1951, s. 30

avdramatisera och förkasta fascisternas inblandning med symbolen samt avfärda dessa ur sammanhanget helt och hållet som en ”begravd historisk parentes, vilket visar hur Stenfeldt har rätt i att fascismen som ideologi under efterkrigstiden lidit ett så pass förkrossande nederlag att dystopin nu står som segrare över den som en hemsk och icke tillförlitlig samhällsvision.⁴⁶ Detta innebär att Fleetwood uppmanar till ett sorts legitimitetsbruk av historia när det kommer till fasces- symbolens användning av fascisterna i det förflutna, vilket då ännu en gång visar hur Fleetwood vill fokusera enbart på de äldre historiska företeelserna som kan kopplas till symbolen och upphöja dessa, snarare än några politiska eller ideologiska företeelser. Sakfrågan ska stå i centrum och då inte påverkas av en ”begravd historisk parentes”. Han är fortfarande försiktig och håller sig till den rådande konsensus som Östling har påpekat finns kring ämnet under denna tid. Men fortsättningsvis så är det även av stort intresse att polistidningen själva väljer att öppna för att skriva om de italienska fascisterna, vilket skulle kunna tyda på att vi kanske får anpassa Östlings tes här en aning. Det kan vara så att sensmoralen i sig inte försköts och undvek nazismen eller fascismen så mycket som vi tidigare har trott, eller åtminstone i en mindre utsträckning än vad som hävdats tidigare. Man sträcker sig så långt att man benämner de vid namn, ”de italienska fascisterna”, men går inte djupare in på det än så.

9.1.4 Svar från polisämbetsmännen gällande ritningsförslagen, 1951

Därefter följer den andra texten av stor vikt för mina frågeställningar och det är då polisämbetsmännens svar på heraldikerämbetets tidigare behandlade remissvar samt senare framlagda ritningsförslag, daterat den 24 januari 1951. Polismästare Erik Ros och hans kollegor inom polisämbetet framför här sina åsikter och ståndpunkter gällande heraldikerämbetets tidigare utlåtande kring emblemet och fasces- symbolen samt tar ett tydligt ställningstagande till fasces som symbol. Man börjar med att berätta att man tidigt under utformningen av det nya polisreglementet övervägde om antikens fasces skulle ingå i polisemblemet eller inte och efter att ha samlat in lämplig information kom man fram till ett beslut. Man fortsätter med att ge en kort historiskt bakgrund kring antikens fasces, hur den ser ut, i vilka sammanhang den användes och under vilka tidsepoker under antiken den var i bruk. I denna del av texten om den historiska bakgrunden är man tydlig med att poängtera vad ett av de mer praktiska syftena med fasces var, nämligen att verkställa olika sorters bestraffningar och avrättningar med bilan som satt fast i knippet, på order av liktorer och andra romerska ämbetsmän. Just rätten och förmågan att kunna bestraffa en brottsling med en fasces är viktig att peka ut eftersom det kommer att återkomma som en mycket central punkt i ämbetsmännens argumentation kring just användandet av symbolen. Ämbetsmännen nämner även

⁴⁶ Stenfeldt, s. 347

att fasces- symbolen, specifikt inom svenska historia, kan relateras till profosserna, alltså de ämbetsmän som i en krigshär höll ordning och reda i lägret samt kunde utföra militära straff.⁴⁷

Och det är just kring dessa två anmärkningar som ämbetsmännen väljer att fokusera på i sin argumentation. Man poängterar nämligen, efter att ha givit den historiska bakgrunden, att liktoreorna i Rom och de svenska profossernas huvudsakliga uppgifter var att verkställa bestraffningar och avrättningar i form av piskning eller halshuggning. Vilket då innebär enligt ämbetsmännens resonering att fasces- symbolen, med tanke på dess historiska bakgrund och senare framträdande symboliska betydelser, först och främst associeras med våldsam bestraffning mer än något annat.⁴⁸ Det är just här vi har källan till ämbetsmännens starka ställningstagande emot användningen av fasces- symbolen. Med tanke på att vi tidsmässigt befinner oss där vi gör, det vill säga att andra världskriget rasade för inte mer än 6 år sedan, så skulle man ju kunna tro att en av de största anledningarna som man skulle ta avstånd ifrån just fasces- symbolen är dess associationer med Mussolinis Italien, med tanke på att de italienska fascisterna just använde sig av och tog sitt namn från fasces- symbolen och använde den som tecken för sitt parti. Men här omnämns kopplingen till fascisterna inte alls vilket är synnerligen intressant och fokuset läggs som sagt på fasces- symbolens mer grymma och våldsamma konnotationer som bestraffningsverktyg.

Så att fasces- symbolen associeras med våldsamma bestraffningar och avrättningar är den viktigaste ståndpunkten från ämbetsmännen är nu klarlagt. Men ignorerar man konnotationerna till den italienska fascismen med vilje, eller är det kanske så att man över huvud taget inte ser det som relevant? Det är en problematisk fråga att svara på och många olika faktorer krävs för att man ska få en helhetsbild kring detta. Först och främst så är detta ännu en gång ett tecken på Östlings tes om nazismens sensmoral, som då baserar sig på att Sverige anslöt sig till den internationella erfarenhetsarvet av nazismen och försköt den så långt bort från sig som man kunde. Att ämbetsmännen inte ens tar upp Mussolinis användande av fasces- symbolen i sin historiska bakgrund är ett tecken på detta. Redan från första början är det tydligt att man inte ens omnämner detta. Sedan är det också tydligt att ämbetsmännen, liksom riksheraldikerämbetet och Fleetwood, brukar historien på ett visst sätt för att få fram sin poäng. Jag skulle vilja hävda att detta också är ett tecken på en viss historiekultur, där man likt Fleetwood undviker att ta upp ämnet fascism eller

47 Ros Erik, Thulin Georg, Lindell Malte, Blom Kurt, brev från polisämbetsmännen till statsrådet och chefen för inrikesdepartementet, 24/1 1951, s. 1 och 2 av 3, Inrikesdepartementets konseljakt 6/3 1953, volym III, Riksarkivet Stockholm

48 Ros Erik, Thulin Georg, Lindell Malte, Blom Kurt, brev från polisämbetsmännen till statsrådet och chefen för inrikesdepartementet 24/1 1951, s. 2 av 3, Inrikesdepartementets konseljakt, 6/3 1953, volym III, Riksarkivet Stockholm

åtminstone slingar man sig runt begreppet och vill ge det så lite uppmärksamhet som möjligt, men framför allt också att detta inte bara rör sig om en viss historiekultur utan att man har ett utvidgat icke-bruk av detta historiska ämne just inom polisen. Ämbetsmännen går som tidigare nämnts igenom fasces- symbolens bakgrund i texten men man nämner ingenstans, vare sig i delen om symbolens bakgrund eller någon annanstans i texten, symbolens användande av fascistpartiet i Italien. Med tanke på hur noga de har efterforskat symbolen så verkar det som väldigt osannolikt att ämbetsmännen missade denna tämligen viktiga detalj, vilket leder mig till slutsatsen att avsaknaden av omnämmanden kring fascismen eller dylikt i samband med symbolen är medveten. Detta är självklart dock bara en möjlig slutsats för vi vet inte om detta är fallet med säkerhet, men om det skulle vara så innebär det då även att man undviker att bruka en viss typ av historia för att dels visa sitt avstånd från det förflutna samt uppmärksamma sig själva som något modernt i förhållande till det förflutna.

För att gå vidare i texten, så fortsätter ämbetsmännen i sitt brev med att förklara varför man inte anser det lämpligt att använda den nu alldeles för våldsamma fasces- symbolen i polisemblemet och de för detta resonemang för att stärka sitt argument:

”Fascesemblemet kan måhända sägas hava varit lämplig symbol för de äldsta polisorganisationerna. I modern tid då polisen erhållit ett stort antal rent sociala uppgifter, därvid med skärpa framhållit att polisen skall vara allmänhetens hjälp och skydd, kan emellertid bilan och spöknippena icke under några förhållanden vara ett lämpligt emblem för polisen. På grund av det nu anförda ansågo vi att fasces icke vidare borde ingå i polisemblemet, varför det icke intogos i förslaget till nytt polisemblemet.”⁴⁹

Anledningen som man ger till att inte inkluderar fasces- symbolen grundar sig i att polisen nu till skillnad från då är mycket mer mångfacetterad i sina åtaganden och att arbetsuppgifterna inte längre endast inskränker sig till saker som rör våldsmonopolet, alltså rätten att arrestera och bestraffa brottslingar. Det sociala och tillmötesgående polisarbetet menar man har blivit en så stor del av polisen i sig att det skulle vara högst olämpligt att låta fasces- symbolen representera polisen med tanke på att den svenska polisen inte längre associeras med hård bestraffning och prygel. Här ser vi hur man, istället för att hänvisa till någon slags historisk, politisk, eller ideologisk företeelse, hänvisar till en mer samhällsmässig företeelse som rör allmänheten och vanligt folk. Detta tillmötesgående synsätt, om än välkomnande, kan vara lite av en överraskning när man tänker efter.

49 Ros Erik, Thulin Georg, Lindell Malte, Blom Kurt, brev från polisämbetsmännen till statsrådet och chefen för inrikesdepartementet 24/1 1951, s. 2 av 3, Inrikesdepartementets konseljakt, 6/3 1953, volym III, Riksarkivet Stockholm

Att det sociala arbetet med helt vanliga svenska medborgare, något som vi kanske mer skulle relatera till vissa framträdande aspekter av dagens polis, är så pass framträdande och i åtanke hos så pass uppsatta polismän för mer än 60 år sedan skulle kunna uppfattas som en aning oväntat. Men faktum är att från och med 1920-talet och framåt genomgick den svenska polismakten en antal betydelsefulla reformer som bland annat innebar att mer fokus lades på brottsförebyggande åtgärder, speciellt under efterkrigstiden då det var starkt påverkat av den rådande välfärdsstatens satsningar att genom nya rön inom sociologi och psykologi förebygga brottslighet.⁵⁰ Detta i skarp kontrast till den sköra och illvilliga relation som hade existerat innan 20-talet mellan polis och civilbefolkningen. Fokuset på det mer sociala och nära arbetet med allmänheten var faktiskt något som hade växt fram inom den svenska polisen i en viss form eller annan sedan 1800-talet.⁵¹ Strävan efter att skapa en ny och modern polisorganisation kan ha varit anledningen till att man, från ämbetsmännens håll, vill hålla sig på avstånd från en så pass arkaisk och våldsamt symbol som man menade fasces-symbolen var och för att allmänheten möjligtvis skulle associera symbolens användande med fascisterna och deras användande av den. Något som man med stor sannolikhet ville undvika när man nu uttryckligen strävade efter en mer modern och socialt engagerad polisorganisation.

Vidare så kan anledningen till att man för diskussionen på detta sättet ha varit för att man, som jag tidigare tagit upp, vill börja på ett nytt blad med detta nya polisreglemente och inte ha det befläckt eller associerat till något otrevligt eller gammaldags. Vare sig detta inkluderar det fascistiska Italien och andra världskriget, eller en enligt dem våldsamt symbol som skulle kunna motverka framtida polisarbete och bilden av den moderna svenska polisen som man nu vill framhäva. Men med tanke på de indikationer som har upptäckts med en redan rådande historiekultur under denna tid som starkt distanserar och stöter bort associationer och diskussioner om fascism och nazism så mycket som möjligt samt ett medvetet icke-bruk från ämbetsmännens sida, så verkar det som att just detta spelar en stor roll i det hela. Man ska dock såklart inte helt och hållet hävda att ämbetsmännens åsikter kring fasces- symbolens våldsamma symbolvärde är falska, det är absolut troligt att detta är deras huvudsakliga besvär med symbolen, men det verkar samtidigt också sannolikt att man använder sig av ett icke-bruk av historia för att undvika möjliga associationer mellan kriget, fascismen och fasces- symbolen vilket i så fall visar hur man förhåller sig gentemot fascismen och hur man vill föra diskussionen och samtalet bort från denna otrevliga historiska företeelse. För att återknyta till Östlings forskning så verkar detta avståndstagandet även vara ett tecken på en tydlig

50 Larsson, s. 193

51 Larsson, s. 192

antifascism som tar sitt uttryck i själva avståndstagandet från sagd fascism, ett beteende som var tämligen vanligt i Europa under efterkrigstiden.⁵²

Ämbetsmännen skriver sedan att man på grund av de anledningar man nu har givit, enhetligt anser att fasces- symbolen inte är en särskilt lämplig symbol att ha med i polisemblemet. Man avslutar också med att påpeka:

”Eklövsmotivet kan måhända – såsom riksheraldikerämbetet framhållit i sitt yttrande- anses hava mera dekorativa funktioner än något direkt självständigt symbolvärde. Det har likväl sedan gammalt använts såsom symbol för landsstaten varför vi funno det lämpligt för det nya polisemblemet. Under återopande av det ovan får vi meddela att vi icke kunna förorda något av de av riksheraldikerämbetet uppgjorda fyra förslagen till nytt polisemblem utan att vi bestämt vidhålla vårt förslag till sådant emblem.”⁵³

Det som framhävs här främst är att även om eklövsmotivet är mer dekorativ och kanske inte har lika starkt symbolvärde som fasces så är den fortfarande en långt mer lämpligare symbol för den moderna polisen än vad fasces- symbolen är, enligt ämbetsmännen och att man därför inte har kunnat gå med på några av de förslagna ritningarna till emblem med tanke på vad man nu tagit ställning till. Detta ger en klar och tydlig bild av hur ämbetsmännen ställer sig till frågan om fasces- symbolens användning och varför de har denna åsikt, alltså just det som jag ämnar att undersöka i min frågeställning, synen på användandet av fasces som symbol i emblemet och hur man argumenterar för eller emot dess användande. Just ämbetsmännens åsikter delges på ett väldigt kort, tydligt och koncist sätt. De tar ställning mot användandet av fasces- symbolen, inte på grund av vad symbolen tidigare haft för historisk rättsskipande betydelse eller hur nära till hands kopplingen till det fascistiska Italien var, utan tydligen helt enkelt därför att man anser att symbolen rent historiskt har använts i alldeles för våldsamma och avskräckande syften för att med gott samvete kunna användas som en symbol för den moderna svenska polisen. Här är det dock viktigt att tänka på hur man från ämbetsmännens sida valt att framställa fasces- symbolen i hela deras text och resonemang. Som jag tidigare nämnt så färgar historiekulturen och ämbetsmännens icke-bruk deras åsikter kring symbolen mycket starkt. Genom just detta icke-bruk och med en utgångspunkt i den rådande historiekulturen som finns under denna tid, som framhäver specifik historisk bakgrund och stöter bort associationer och omnämmanden om fascismen och liknande, vill polisämbetsmännen

52 Östling, s. 257

53 Ros Erik, Thulin Georg, Lindell Malte, Blom Kurt, brev från polisämbetsmännen till statsrådet och chefen för inrikesdepartementet, 24/1 1951, s. 3 av 3, Inrikesdepartementets konseljakt, 6/3 1953, volym III, Riksarkivet Stockholm

framställa en specifik bild av fasces- symbolen precis som heraldikerämbetet ville göra med sin. Ett framställande där man inte tar hänsyn till fasces- symbolens övergripande betydelse under antiken som ett tecken för lagens inflytande på samhället. Detsamma kan man även säga om heraldikerämbetet då man från deras sida helt och hållet ignorerar det faktum att en del av det arv som symbolen bär med sig från antiken möjligtvis inte kan ses som helt och hållet positivt och att symbolen rent fysiskt, om man nu bortser från det rent symboliska, är en samling tortyr- och avrättningsredskap. Slutligen gällande om huruvida ämbetsmännen associerar fasces- symbolen till fascismen så kan vi rekapitulera det vi har fått reda på. Utifrån tidigare information som vi har så vet vi att Fleetwood påstår att opinionsundersökningens utfall påverkades av att poliserna inte ville associeras till fascismen. Vi vet också om Fleetwoods uttalande i polistidningen att han vill understryka för folk att fascisterna är irrelevanta för sammanhanget och inte bör ges någon uppmärksamhet. Slutligen vet vi även att polisämbetsmännen använt ett aktivt icke-bruk genom hela sitt uttalande och undvikit att omnämna fascismen helt och hållet. Utifrån allt detta så kan vi komma fram till slutsatsen att medan det inte är hundra procent säkert att poliserna såg en tydlig koppling mellan fasces- symbolen och fascismen så är, utifrån tidigare beskriven information, sannolikheten för detta tämligen stor med tanke på ämbetsmännens beteende under debattens gång.

Som en sammanfattning till dessa källor från 40- och 50-talet kan jag konstatera att trots att man utgått ifrån samma historiekultur, samma samhällsövergripande stigma som existerade i Sverige under denna tid samt att man utifrån Östlings forskning borde dra samma lärdomar av nazismens sensmoral, så visar det sig att trots samma antifascistiska utgångspunkt så drar de båda parterna olika slutsatser kring huruvida fasces- symbolen har att göra med fascismen och den fascistiska ideologin. Man tar, för att slutligen återknyta till min frågeställning, hjälp av framför allt historiska företeelser när det gäller symbolens förflutna för att göra ett ställningstagande gällande symbolens användande, där Fleetwood är för dess användande och ämbetsmännen inte är för detta. Man undviker överlag att hänvisa till politiska eller ideologiska företeelser på grund av den rådande historiekulturen, annat än ett väldigt vagt påpekande från Fleetwood att ett visst ”sydeuropeiskt politiskt parti” kan ha påverkat polisens åsikter kring symbolen och ett hastigt omnämnande om de italienska fascisterna i polistidningen. Som tidigare har nämnts gällande hur symbolen skulle kunna relateras till fascismen så ställer sig Fleetwood starkt emot denna ide, medan den gemene polisen möjligtvis och de tillsatta ämbetsmännen i synnerhet i sitt avståndstagande från symbolen dragit slutsatsen att symbolen visst är kontaminerad av den fascistiska ideologin och bör då ej användas, vilket är anledningen till att man inte ens omnämner ämnet utan fokuserar på symbolens våldsamma historiska konnotationer som det främsta problemet.

9.2 Riksdagsfrågor och svar gällande fasces- symbolen i polisemblemet från 1999 samt 2003

Sist i denna analys så ämnar jag att gå igenom de källtexter som är lite mer närmare oss i tiden. Dessa följande texter är skriftliga riksdagsfrågor respektive skrivsvar till dessa som har att göra med fasces- symbolen och dess roll i det svenska polisemblemet. I dessa texter får vi också, i linje med min frågeställning, mer perspektiv på hur frågan har hanterats och tolkats i modern tid till skillnad från när vi tidigare undersökte det, alltså sent 40-tal, tidigt 50-tal. Anledningen till att vi hoppar framåt cirka 50 år i tiden är för att, som jag beskrev i materialavsnittet, det dröjde fram till sent 90-tal och tidigt 2000-tal innan fasces- symbolen faktiskt togs upp och uppdagades i politiska debatter, vilket även är anledningen till att jag använder mig av detta tidsmässigt senare källmaterial.

9.2.1 Polisens symbol ”spöknippet”, Skriftlig fråga 1999/2000:154

Den första skriftliga frågan är skriven av en av vänsterpartiets dåvarande riksdagsledamöter Kalle Larsson den 3 november 1999 till den dåvarande sittande socialdemokratiska justitieministern Laila Freivalds. Frågan rör spöknippet som symbol för den svenska polisen. Larsson skriver i frågan att lagen om hets mot folkgrupp bland annat tillämpas på så sätt i Sverige att det inte är tillåtet att bära eller ha på sig märken som kan associeras med nazismen, fascismen eller några andra liknande rasistiska organisationer efter att detta fastslagits i en dom från högsta domstolen 1996. Detta oavsett om man tidigare i historien använt symbolen utan koppling till vad den användes för i nutid. Han påpekar sedan efter detta att den svenska polisen bär två korsade fasces i sitt emblem, symboler som från början användes i antikens Rom som en auktoritetssymbol men som nu symbolmässigt representerar helt andra värden i och med dess relation till Mussolinis italienska fascistparti och att symbolen än idag används för nazistiska och rasistiska syften. Larsson avslutar frågan med: ”Min fråga till statsrådet blir följande: Är det lämpligt att en symbol som för väldigt många förknippas med fascism, nazism och andra former av förtryck används som en del i polisens vapen?”⁵⁴

Redan här ser vi ett tydligt tonskifte från den debatt som vi tidigare sett och undersökt och vikten ligger på helt andra faktorer denna gången. Fokus ligger nu på att fasces- symbolen är någonting som starkt kan associeras till nynazism, fascism, rasism och hets mot folkgrupp på grund av dess användning både innan och under andra världskriget av de italienska fascisterna men även i modern

54 Larsson Kalle, Polisens symbol ”spöknippet”, skriftlig fråga 1999/2000:154, 3 november 1999, http://riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/skriftlig-fraga/polisens-symbol-spoknippet_GN11154 , 14:13 , 1/8-2017

tid i liknande cirklar. Larsson är på grund av detta då tveksam till om fasces- symbolen är lämplig att ha med i emblemet för den svenska polisen. Där vi tidigare sett ett avståndstagande från denna sortens resonemang, i de tidigare källorna, ser vi nu nästan 50 år senare ett fokuserande på just fasces- symbolens associationer till fascism som centralpunkten i argument mot dess användning, eller åtminstone ett skeptiskt ställningstagande mot dess användning av polisen från Larssons håll. En förklaring till detta kan vara att Sverige under 90-talet inte längre befann sig i en slags efterkrigstids-bubbla som man gjorde under slutet av 40-talet och början av 50-talet. Under 90- talet finns det inte längre något sådant slags filter och fokuset låg nu inte specifikt på den tyska nationalsocialismen utan rasism, fascism, förtryck och autokrati som övergripande universella problem som måste motverkas och tas itu med. Detta är det som Östling kallar för en omvandling i den svenska minneskulturen och att denna just gjorde sig känd under det svenska 80 och 90-talet.⁵⁵

Riksdagsledarmot Larssons ställningstagande gentemot symbolen överensstämmer även med det som Karlsson talar om i *Europeiska möten med historien* när det gäller historiens återkomst och hur det europeiska historiemedvetandet förändras och blir en nya historiekultur under denna tid. Att Larsson lägger betoning på att fasces- symbolen förknippas med två auktoritära ideologier från andra världskriget och olika former av förtryck kan mycket möjligt ha att göra med att man under 90-talet, nu mycket tydligare än tidigare, tar ställning mot dessa företeelser med syfte att distansera sig från dessa ideologiers historiska maktutövande, då förknippat med fasces- symbolen enligt Larsson och att lära sig av historien i linje med denna existerande historiekultur,⁵⁶ genom att fråga varför den används i polisemblemet. Detta visar att Karlssons forskning överensstämmer med denna information. Fortsättningsvis så kan vi även under 90-talet fram till sekelskiftet se att den svenska förhållningen till just nazism och fascism är väldigt präglad av det som Heléne Lööw tagit upp i sin forskning, främst i förhållande till hur man från allmänhetens håll såg den nynazistiska undergroundkultur som blossade upp under just 90-talet som oerhört skrämmande och obehaglig. Detta ledde således till en väldig motreaktion från allmänheten och i och med att nynazismen efter en viss tid började tappa sin dragningskraft så propagerade man, både från politiskt och folkligt håll, att vi måste ta lärdom av och utbilda oss om andra världskrigets förskräckligheter.⁵⁷ Detta kan definitivt ha bidragit till Larssons slutsatser här om fasces- symbolen.

Sedan använder sig Larsson även av ett visst historiebruk när han framför sina åsikter gällande fasces- symbolen, det politisk-pedagogiska historiebruket. Med mer betoning på det politiska i detta

55 Östling, s. 287

56 Karlsson, s. 211

57 Lööw, s. 555

fallet. Genom att säga att symbolens betydelse nu har skiftat helt från sin ursprungliga mening till att symbolisera det italienska fascistpartiet så politiserar man fasces- symbolen på ett sätt som vi inte har sett tidigare i källorna från 40- och 50- talet, då man hävdar att den nu direkt är kopplad till fascism, nazism och förtryck. Man skulle också kunna hävda att detta även är ett slags ideologiskt historiebruk, då fasces- symbolen ideologiseras och man menar att den ursprungliga meningen helt har förändrats till ett tecken som företräder den fascistiska ideologin och att kopplingarna till förtryck och hets mot folkgrupp är således korrekta.

Freivalds svarar på denna fråga ett antal dagar senare, den 11 november, och hennes svar är kort och tydligt. Freivalds menar att utifrån hennes bedömning av den svenska polisens emblem och inkluderandet av fasces- symbolen så finns det egentligen inte någon anledning från polisens sida att ta avstånd från denna symbol eller ändra användningen av symbolen i emblemet. Hon stödjer detta påstående genom att först och främst argumentera för att när man bedömer huruvida användningen av en specifik symbol, i detta fallet en historisk sådan, bör användas och är lämplig att användas i vissa företeelser så måste man ta hänsyn till ett flertal faktorer som spelar roll i sammanhanget. Ursprung, betydelse, hur och varför man har använt symbolen tidigare samt vilket historiskt värde symbolen i sig har för den som använder den. Kort och gott historiebruket av symbolen, passande nog. Freivalds påpekar sedan att fasces- symbolen har sitt ursprung i antikens Rom och används runt om i världen som symbol för stadsförvaltningen, i många länder långt innan fascismens kom till, liksom att den används i Sverige av polisen. Hon nämner även att fasces- symbolen i Sverige bland annat betyder ”den romerska rättens inflytande på rättsbildningen i vårt land.”⁵⁸, att symbolen använts i sammanhang med den svenska polisen sedan mitten av 1800-talet och framåt och sist att även den norska polisen sedan år 1935 har fasces symbolen i sitt emblem.

Freivalds avslutar sitt svar med ett stycke som verkligen sammanfattar hennes åsikter gällande ämnet: ”Min mening är att polisen inte ska behöva avstå från att använda en symbol som av tradition är ett kännetecken för rättsstaten enbart på den grunden att samma symbol i vissa sammanhang missbrukats av fascisterna.”⁵⁹ Fokuset ligger här på att avfärda associationen till fascism genom att påpeka att den moderna svenska polisen inte på något sätt har någonting att göra med fascism och att en symbol som symboliserar den svenska rättsstaten ska man inte behöva

58 Freivalds Laila, Polisens symbol ”spöknippet”, svar på skriftlig fråga 1999/2000:154, 11 november 1999, http://riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svar-pa-skriftlig-fraga/polisens-symbol-spoknippet_GN12154 , 14:14 , 1/8- 2017

59 Freivalds Laila, Polisens symbol ”spöknippet”, svar på skriftlig fråga 1999/2000:154, 11 november 1999, http://riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svar-pa-skriftlig-fraga/polisens-symbol-spoknippet_GN12154 , 14:16 , 1/8- 2017

ersätta eller be om ursäkt för att man använder bara för att den missbrukades av de italienska fascisterna. Ett tydligt och klart svar som faktiskt har mycket gemensamt med Fleetwoods resonemang från tidigare i uppsatsen. Båda hänvisar till symbolens ursprung från antikens Rom och dess långvariga association till stats- och ordningsmakten såväl då som nu. Båda två ämnar med denna typ av argumentation också att slå fast att fasces- symbolen har ett slags självständigt symbolvärde som står separat från fascismen som ideologi. Detta sätt att undvika något som i viss mån är relaterat till symbolen skulle man kunna tolka som icke-bruk inom historiebruket, i och med att man fullständigt undviker och avfärdar någon som helst roll som det fascistiska Italien skulle kunna ha haft i frågan. Resonemangen är sig rätt lika. Fleetwoos argumentationsförsvar av fasces- symbolen som obefläckad av fascismen klingar väldigt likt Freivalds egna uttalande om att fasces- symbolen har ett historiskt belagt symbolvärde och inte bör ersättas endast på grund av att fascisterna missbrukade den. Båda verkar dessutom svara från samma utgångspunkt: om inte en traditionalistisk så åtminstone en argumentation baserad på historisk anknytning för att förespråka symbolens fortsatta användning. I Larssons del av denna skriftliga fråga ligger fokuset på att man ställer sig kritisk till att använda en symbol som tidigare använts av en autokratisk stadsstat och den sortens konnotationer som skulle följa en sådan symbol däribland förtryck, fascism och så vidare. Denna sortens resonemang kan möjligtvis vara någonting som förväntades vara mer framträdande precis under efterkrigstiden. Men istället är associationerna till det fascistiska och det förtryckande något som man snarare vill påpeka och upplysa om i modern tid. Man skulle också kunna säga att Larssons resonemang är ett tecken på en ny historiekultur som bildats under 90-talet, som ett resultat av den aggressiva svenska nynazistiska rörelsen under detta årtionde. Som således grundar sig i att peka ut allt som kan associeras till nazism, fascism och så vidare, hänvisa till andra världskrigs- tiden och avfärda dessa företeelser i denna nya tid då man ämnar dra lärdomar från krigstidens fasor.

Utifrån tidigare resonemang kan vi nu dra en, för frågeställningarna, oerhört viktig slutsats: det mer högljudda, starkare och framträdande avståndstagandet gentemot fascismen i relation till fasces- symbolen är någonting som uttryckligen tar större plats i de moderna diskussionerna kring ämnet snarare än precis under efterkrigstiden. Fleetwood och polistidningen omnämner såklart fascisterna i all hast i de tidigare källorna, men förutom det så är det inga framträdande yttranden om fascism, förtryck och hets mot folkgrupp som förekommer i de äldre källtexterna. Detta är viktigt eftersom detta tydligt visar, inte bara skillnaderna i hur man framställde och uppfattade fasces- symbolen under 40/50- talet respektive 90/2000-talet, men även de tydliga skillnaderna i de olika periodernas historiekultur. Efterkrigstidens avståndstagande gentemot kriget och fascismen kontra 90- och

2000-talets hätska uppmaningar om att vi måste minnas och utbilda oss om andra världskrigets och de hemska ideologier som fanns under den tiden. Den tidigare forskningen, framför allt Östlings påpekande om nazismens förskjutning samt förändringen i den svenska minneskulturen⁶⁰ och Lööws slutsatser om allmänhetens, om än en aning sporadiska, ställningstagande mot nynazismen.⁶¹

9.2.2 Fasces i polisemblemet, Skriftlig fråga 2002/03:971

Till sist har vi ännu en skriftlig riksdagsfråga som jag ska granska, denna gång från år 2003 och frågan är från kristdemokraternas riksdagsledamot Jakob Forssmed till den dåvarande justitieministern Thomas Bodström gällande ”fasces i polisemblemet”. Frågan är inskickad den 21 maj och tar till att börja med upp att de problem som polisen har i denna tid med bristande resurser, sjunkande förtroende och så vidare och att polisens varumärke inte riktigt gynnas av att ha ett polisblem där fasces- symbolen finns med, en symbol som användes av både den fascistiska rörelsen samt en division i tyska SS. Forssmed påpekar att polisen ställningstagande är det att symbolen är en anrik och gammal symbol som representerar den polisiära och rättsliga makten i ett samhälle, men att detta inte spelar någon roll eftersom symbolen redan är befleckad och ”förstörd”, och att hakkorset och hammaren och skäran gått liknande öden till mötes. Det är därför ingen av polisorganisationerna i Tyskland, Österrike och Italien har fasces i sina polisvapen, menar Forssmed, Vidare att man i polisen var fullt medveten om fasces- symbolens problematik när man tillämpade den i det svenska polisvapnet 1954, men då gav den en ”mindre framträdande roll i emblemet.”.⁶²

Forssmed avslutar frågan med att skriva att det hade varit välkomnade om polisen gjorde sig av med fasces- symbolen i sitt emblem med tanke på hur allvarligt folk och samhället i allmänhet ser på personer som bär symboler associerade med nynazistiska och rasistiska rörelser. De sista meningarna är väldigt intressant eftersom Forssmed uttrycker sig som följande: ”Att införa ett nytt polisvarumärke befriat från ett irrelevant historiskt symbolspråk skulle avvärja oseriösa debattörer och visa att polisen är redo att hantera situationer i ett mångkulturellt Sverige.

Vad avser justitieministern att göra för att *fasces* avlägsnas från polisemblemet?”⁶³ Just ordvalet ”befriat från ett irrelevant historiskt symbolspråk” är väldigt rakt på sak och tämligen polariserande i sammanhanget, för att inte tala om avfärdande. I Forssmeds mening så är fasces- symbolens

60 Östling, s. 287

61 Lööw, s. 561

62 Forssmed Jakob, fasces i polisemblemet, Skriftlig fråga 2002/03:971, 21 maj 2003, http://riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/skriftlig-fraga/fasces-i-polisemblemet_GQ11971 , 14:18, 1/8- 2017

63 Forssmed Jakob, fasces i polisemblemet, Skriftlig fråga 2002/03:971, 21 maj 2003, http://riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/skriftlig-fraga/fasces-i-polisemblemet_GQ11971 , 14:18, 1/8- 2017

historiska betydelse som tecken för ordningsmakten fullständigt irrelevant och det är i stället det symbolvärde som den fått på senare tid, i sin association till fascismen och liknande tankeströmningar, som spelar roll. Det är just därför det är så viktigt att den tas bort från emblemet menar han. Vilket leder till antagandet att detta är en typ av historiekultur som Forssmed tar del i, där fasces- symbolens ursprungliga historiska betydelse trycks ned och blir obetydlig medan dess användning i diverse fascistiska och nazistiska sammanhang istället är den historiska företeelse som lyfts fram som viktig. Är detta då samma sorts historiekultur från 90-talet som influerade Larsson i den tidigare texten? Med tanke på hur historiekulturen under 90-talet endast förespråkade ett avståndstagande från det förtryckande förflutna samt att dra lärdom från det så har vi fått reda på följande: Karlssons uttalande stämmer mer överrens med den rådande historiekulturen, till skillnad från Forssmed egna historiekultur som har mycket mer fokus på att upphöja en specifik historisk företeelse och samtidigt fullständigt förkasta och ignorera den andra. Så de är tillräckligt olika för att inte vara en och samma, vilket då innebär att detta är en tydlig avstickare historiekulturellt i jämförelse med den historiekultur som Karlsson beskriver.

Denna skriftliga fråga besvaras den 28 maj av justitieminister Thomas Bodström. Dock är svaret inte särdeles givande, för uppsatsens del, eftersom det i stort sätt är kopierat rakt av från det svar som gavs till Kalle Larsson av Laila Freivalds 1999. Anledningen till detta är en aning oklart men det är fullt möjligt att man från socialdemokraternas sida inte anser att ens inställning till frågan har ändrats under åren och att man därför väljer att svara på ett identiskt sätt. De enda sakerna som skiljer Bodströms svar från Freivalds är att Bodström ändrar ”fascisterna” till ”odemokratiska grupper” i bemärkelse till att man inte ska ändra emblemet bara för att symbolen missbrukats av dessa grupper. Den andra saken som skiljer sig är att i Bodströms svar så har det lagts till ytterligare ett par rader i det sista stycket i svaret. Efter att ha nämnt att man inte ska ändra emblemet på grund av att odemokratiska grupper använt symbolen så skriver han: ”Jag har heller inte upplevt att allmänheten uppfattar polisens emblem som stötande. Om det visar sig finnas en sådan risk är jag inte främmande för att diskutera frågan på nytt.”⁶⁴ Detta uttalande skulle kunna innebära ett antal saker. Först och främst så är det möjligt att denna diskussion om symbolens lämplighet inte är något som särskilt uppdagats av gemene man, som Bodström säger och att allmänheten inte känner till symbolens betydelse eller helt enkelt kanske inte bryr sig. Sedan är det ju självklart som så att bara för att Bodström kanske inte uppfattat att allmänheten funnit symbolen stötande så betyder det inte

64 Bodström Thomas, fasces i polisemblemet, Svar på skriftlig fråga 2002/03:971, 28 maj 2003, http://riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svar-pa-skriftlig-fraga/fasces-i-polisemblemet_GQ12971 , 14:20, 1/8- 2017

att allmän opinion inte existerar. Men i slutändan så verkar inte frågan tagits upp ytterligare under åren därpå i andra skriftliga frågor eller liknande, så om en allmän opinion existerade så ledde den i alla fall inte till så pass mycket uppståndelse att det togs upp ytterligare i riksdagshuset.

Vad vi kan få ut av Bodströms svar är inte särskilt mycket, men det vi kan få ut och analysera av detta är att han själv verkar inflika sina egna uppfattningar gällande ämnet och att detta då är värt att nämna i sammanhanget. Att det enligt Bodström inte verkar finnas någon slags utbredd negativ opinion hos allmänheten, eller i alla fall inget som han hade märkt av, visar oss möjligtvis hur pass avses och okänd denna diskussion är i modern tid. Bodström verkar låta en aning överraskad i sitt uttalandet, att man skulle kunna få för sig något sådant att fasces- symbolen i polisemblemet skulle vara stötande för gemene svensk. Sen kan vi ju såklart inte med säkerhet erinra hela den svenska befolkningens kännedom om historisk symbolik och romerska symboler utifrån två meningar skrivna av Thomas Bodström, men det är hur som haver ändå värt att ta upp och resonera kring.

10. Slutsatser och avslutning

För att se vad som uppnåtts i detta arbete hade jag nu tänkt att rekapitulera mina valda frågeställningar och se om de har blivit besvarade, samt återknyta till det syfte som uppsatsen har haft.

Hur har då debatten kring fasces- symbolens varande och användande i polisemblemet sett ut från riksheraldikerämbetets och polisens sidor under efterkrigstiden? Hur relaterar riksheraldikerämbetet och polisen politiska, historiska eller ideologiska företeelsen till fasces- symbolen under åren 1949 till 1951 samt hur har fasces- symbolen relaterats eller inte relaterats till fascismen? Hur argumenterar och debatterar man, samt hur förhåller sig dessa myndigheter till fascismen i dessa texter, i anknytning till fasces- symbolen? Och hur resonerade man kring symbolens användande i riksdagsfrågorna från sent 90-tal och tidigt 2000-tal? Är det som man associerar fasces- symbolen med under efterkrigstiden det samma som under senare tid, eller skiljer det sig åt?

Debatten har sett ut som så att under efterkrigstiden så fokuserade man från riksheraldikerämbetes sida på att framhålla att fasces- symbolen hade ett mycket starkt och eget symbolvärde som gjorde

den direkt kopplad till ordningsmakten, framförallt på grund av sin anrika och långvariga historia som symbol för just detta. Symbolens anor var också den som gav den legitimitet som mer värdefull än andra mer dekorativa symboler, i linje med Aronssons teori om legitimitetsskapande historiebruk. Från riksheraldikerämbetets håll så menar man att fasces- symbolen missbrukades grovt av de italienska fascisterna men att deras användning av denna symbol inte har någon relevans i frågan om dess lämplighet. Fasces- symbolen hade på så viss ingenting att göra med fascismen som ideologi och var mer än lämpad att användas i polisens emblem.

Riksheraldikerämbete och riksheraldikern Fleetwood förhöll sig framför allt utifrån en historiekultur som utgick ifrån att upphöja och framföra fasces- symbolen som något oproblematiskt i sammanhanget. Det är även här vi ännu en gång ser ett användande av historiebruk för att skapa legitimitet i linje med Aronssons teori åt symbolen genom att just fokusera på vikten av fasces- symbolens uråldriga hävd, dess anor och ursprung som legitimitetsskapande. Således uppnås det som Aronsson benämner som en ”länk mellan det förflutna och det närvarande”⁶⁵ som Fleetwood då använder sig av. Polisämbetsmännen förhöll sig å andra sidan till fasces- symbolen på ett annorlunda sätt, där man pekade på framför allt fasces- symbolens våldsamma konnotationer som tortyr- och avrättningsredskap som en klar anledning till att den inte är lämpad att användas i ett emblem som ska representera den moderna svenska polisen. Det finns ett tydligt historiebruk som används av ämbetsmännen för att framhäva eklövet som mer lämpad än fasces samtidigt som man även hävdar att det som fasces- symbolen historiskt stått för är fel och bör tas avstånd ifrån. Det finns även tecken som tyder på ett medvetet icke-bruk och en anpassning till en rådande historiekultur från polisens sida där man fullständigt undviker att nämna vare sig fascismen eller de italienska fascisterna i sina diskussioner, vilket kan antyda att man ser fasces- symbolen som kontaminerad av fascismen på något vis. Polistidningen nämner de italienska fascisterna i all hast i sin nyhetsartikel, men annars nämns de inte i överlag. Detta tydliga avståndstagande kan kopplas till strävan att ha så lite som möjligt att göra med andra världskriget och allting som kunde relateras till det från svenskt håll under efterkrigstiden.

Skiljer sig då källtexterna åt i förhållande till vad symbolen associeras med under dessa två tidsperioder? Ja, det gör de. Under sent 90-tal och tidigt 2000-tal, när det gäller riksdagsfrågorna, ser vi i jämförelse en annan trend. Nu, när det gäller de som skickat in frågorna, är man mer fokuserad på att fasces- symbolen skulle kunna associeras med fascism, nynazism och förtryck i Larssons fall. Eller att symbolen inte har några andra betydelser än just fascism, nynazism och

65 Aronsson, s. 62

förtryck oavsett historisk bakgrund enligt Forssmed. Därför ifrågasätter man dess användande i polisemblemet. Det finns alltså ett större fokus på att symbolen skulle kunna associeras med fascism och så vidare i modern tid snarare än under efterkrigstiden. Detta beror med stor sannolikhet på den aktiva nynazistiska undergroundrörelsen som existerade i Sverige under 90- talet samt den historiekultur som existerade i Sverige och Europa under denna tiden som hade ett enormt fokus på ställningstagande mot främst andra världskriget hemskheter. Symbolen politiseras och ideologiseras av de som skickar in frågorna under denna tid. Justitieministrarna som båda gångerna besvarar frågorna hänvisar i likhet med Fleetwood till symbolens ursprungliga historiska betydelse från antikens Rom och i enighet med den historiekultur som Fleetwood följde så försvarar man dess användande genom att hävda att vi inte ska ta avstånd från symbolen för att fascisterna missbrukade den under 20-talet.

Vad vet vi då nu som vi inte visste när började läsa denna uppsats? Först och främst så kan det konstateras att associationerna till fascism, nazism och så vidare i förhållande till fasces- symbolen är något som görs och förekommer i modern tid snarare än under efterkrigstiden då man är mycket mer återhållsam att diskutera detta ämne. Vi känner även nu till hur de interna diskussionerna och argumentationerna inom inrikesdepartementet såg ut gällande detta ämne under den tiden som undersöktes samt hur historia brukades av dessa ämbeten för diverse syften. Detsamma kan appliceras på riksdagsfrågorna och den rikspolitiska debatt som fördes kring ämnet. Vad känner vi inte till utifrån dessa slutsatser? Jo, vi saknar fortfarande någon form av allmän opinion eller uppfattning kring fasces- symbolen såväl som en medial uppfattning eller åsikt kring symbolen. Vi har heller ingen information om synen på symbolen i andra länder där den används i liknande syfte och därigenom kan vi inte dra några slags internationella slutsatser kring synen på fasces- symbolen.

Som har nämnts tidigare i uppsatsen så finns det inte någon specifik tidigare forskning kring just det som har undersökts i denna uppsats och forskningsläget som använts i uppsatsen är relevanta ämnen i anknytning till det uppsatsen handlar om som till exempel forskning kring polisen, fascism och nazism och Sverige under efterkrigstiden. I förhållande till just nazismen och efterkrigstidens sensmoral, som Östling påpekar, så finns det en ny aspekt som man kan framhäva. Om Fleetwoods påstående kring opinionsundersökningen stämmer gällande att poliserna röstade på ett visst sätt på grund av känslökäl i förhållande till fasces, så innebär det att trots en gemensam sensmoral och en gemensam antifascistisk utgångspunkt drar de två parterna olika slutsatser kring fasces- symbolen.

Fleetwood menar att fasces- symbolen inte har något att göra med fascismen medan poliserna i så fall menar att den symbolen är på något vis kontaminerad av fascismen och fascisternas användande och att den därför inte bör användas. Detta innebär då att Östlings slutsatser kring det svenska avståndstagandet och den konsensus som existerade under efterkrigstiden gällande kriget, fascismen, nazismen och så vidare, i detta fallet, inte är helt övergripande. Fortsättningsvis så stämmer en del av mina slutsatser överens med Stenfeldts forskning kring dystopiernas seger i den bemärkelsen att fascismen under sent 40-tal och tidigt 50-tal är avskydd, bortstött och motarbetad av antifascismen. Vilket vi bland annat kan se i de äldre källtexterna när Fleetwood säger att fascistpartiet inte ska ges någon betydelse i sammanhanget gällande fasces- symbolen överhuvud taget och att partiet i allmänhet är en ”begravd historisk parentes”. I och med att dystopin står som segrare över fascismen som ideologi så vill man heller inte associera sig själv eller fasces- symbolen i sig med denna ideologi eftersom man antingen ser det som onödigt i Fleetwoods fall eller riskabelt och obekvämt i polisämbetsmännens fall. Och på tal om just polisen så visar ämbetsmännens uttalande om hur man nu under 50-talet är en mer modern och social organisation än de äldre polisorganisationerna att det överensstämmer med den forskning kring polishistoria som Stefan Nyzell och Paul Larsson beskrivit. Där det är en genomgående trend för de skandinaviska polisväsendena under 1900-talet från och med 20-talet. att fokusera på mer brottsförebyggande och socialt arbete med befolkningen och framstå som en modern organisation till skillnad från de äldre och mer våldsbenägna polisorganisationerna.

När det sedan kommer till Karlssons forskning om hur en viss historiekultur efter kalla krigets slut och under 90-talet som bestod av ett aggressivt avståndstagande gentemot andra världskrigets totalitära ideologier, förintelsen, folkmord och så vidare samt ett uppmanande att ”lära sig av det förflutna”, så kan vi som tydligast se detta avspeglade sig i riksdagledarmoten Kalle Larssons uttalande i sin skriftliga fråga om vi verkligen bör tillåta en sådan symbol i vårt emblem som kan så tydligt kopplas till fascism, nazism, förtryck och så vidare. Dessa tydliga associationer ser vi inte i de äldre källtexterna och den rådande historiekulturen under denna tiden kan mycket troligt ha påverkat Larssons uttalande i denna bemärkelse. Detsamma gäller Lööws forskning kring hur den nynazistiska undergroundrörelsen skapade en viss motreaktion hos allmänheten under 90-talet vilket innebär att även detta skulle kunna vara en anledning till att Larsson anser att fasces- symbolen kan förknippas med de företeelser han nämner. Samtidigt så är inte denna historiekultur som Karlsson beskriver helt övergripande eller så tappar den möjligtvis kraft eller fart ett par år efter Larssons fråga. För de punkter som riksdagsledamot Forssmed tar upp ett par år senare i sin

fråga skiljer sig rätt tydligt i det att den tidigare symboliska innebörden som fasces hade som symbol för den romerska ordningsmakten inte spelar någon roll över huvud taget eftersom den nu endast kan associeras och symbolisera fascism, nynazism och rasism. Larsson säger endast att den kan associeras med dessa företeelser medan Forssmed menar att dessa företeelser nu till hundra procent är fasces symboliska innebörd. Detta är en klar skillnad från historiekulturen som Karlsson beskriver som inte riktigt passar på Forssmeds uttalande.

Utvecklingspotentialen för forskning kring just fasces- symbolen och dess symboliska betydelse ur ett historiskt perspektiv, är mycket stor och skulle kunna studeras i många fler kontexter än den svenska. Även historisk forskning kring svensk polis specifikt är något som förhållandevis har forskats relativt lite om i Sverige och eftersom jag snuddar lite vid just polishistoria i denna uppsats så hade det varit välkomnande med lite mer historisk forskning kring svensk polis. När det gäller fortsatt forskning kring fasces- symbolen så saknas det fortfarande, som jag tidigare har nämnt, uppgifter om hur den svenska allmänheten och media uppfattade och uppfattar symbolens betydelse. En internationell aspekt på hur fasces- symbolen använts och uppfattas i andra länder saknas fortfarande också och ytterligare kunskap om just detta hade varit tämligen intressant. Symbolen används nämligen av många andra länder, i de flesta fallen som en symbol för statsförvaltningen eller statlig auktoritet, som till exempel i Frankrike⁶⁶, USA⁶⁷ samt Norge⁶⁸ som jag tar upp kort i min uppsats. Med fler länder kommer fler aspekter och möjligheten att undersöka symbolen i samband med historia på flera olika sätt, vare sig det rör sig om ännu ett polisemblem eller kanske ett statsvapen eller staty. Finns det liknande diskussioner i källor från andra länder som det fanns i de källorna som användes i den uppsats? Liknande sätt att använda historiebruk och historiekultur i källor från andra länder? Implementerades symbolen i dessa emblem under samma tid som det svenska polisemblemet eller finns det en tidsmässig skillnad? Det finns så många fler sätt att utforska denna fascinerande symbol och många fler aspekter som kan tillföras till forskningen kring den. För i slutändan, vem hade ärligt talat kunnat ana ur ett historiskt perspektiv, hur alltifrån romerska rikets lagar, till auktoritära ideologier, förtryck och lite för våldsbenägna ämbetsmän, skulle kunna relateras till en bunt hopknutna pinnar med ett inkört skogsredskap i mitten.

66 <http://www.worldatlas.com/webimage/countrys/europe/france/frsymbols.htm> , 17:32, 12/8- 2017

67 <http://www.af.mil/News/Art/igphoto/2000791237/> , 17:34, 12/8- 2017

68 <https://pf.no/no/meninger/leserinnlegg/2016/Om+politiemblemets+symbolikk%3A+Pynt+eller+plikt%3F.d25-T2JbYW6.ips> , 17:36, 12/8- 2017

Käll- och litteraturlista

Otryckta källor

- Statsrådsprotokoll över inrikesärenden 6/3 1953, Inrikesdepartementet, 1953 års statsrådsprotokoll, mars-april, Riksarkivet Stockholm

- Inrikesdepartementets konseljakt, 6/3 1953, volym III, Riksarkivet Stockholm

Tryckta källor

- Polistidningen, nr 2, 15 januari, 1951

Digitala källor

- Skriftlig fråga 1999/2000:154 http://riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/skriftlig-fraga/polisens-symbol-spoknippet_GN11154 (4/8-2017)

- Skriftlig fråga 2002/03:971 http://riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svar-pa-skriftlig-fraga/fasces-i-polisemblemet_GQ12971 (4/8-2017)

Litteratur, tryckt material

- Aronsson Peter, *Historiebruk : att använda det förflutna*, Studentlitteratur AB, Lund, 2005

- Karlsson Klas-Göran, *Europeiska möten med historien: Historiekulturella perspektiv på andra världskriget, förintelsen och den kommunistiska terrorn*, Atlantis, Syockholm, 2010

- Karlsson Klas-Göran, Zander Ulf, *Historien är närvarande: historiedidaktik som teori och tillämpning*, Studentlitteratur AB, Lund, 2014

- Larsson Paul, Granér, Gundhus O.I. Helene,(Red), *Polisvetenskap: En introduktion*, Studentlitteratur AB, Lund, 2016

- Lundberg Victor, *En idé större än döden: en fascistisk arbetarrörelse i Sverige, 1933-1945*, Gidluns förlag, Örlinge, 2014

- Lööw Heléne, *Nazismen i Sverige 1924-1979: Pionjärerna, partierna, propagandan*, Ordfront,

Stockholm, 2004

- Löow Heléne, *Nazismen i Sverige 1980-1999: Den rasisitiska undergroundrörelsen- musiken, myterna, riterna*, Ordfront, Stockholm, 2016

- Paxton Robert O. , *The Anatomy of Fascism*, Penguin Books Ltd, London, 2004

- Stenfeldt Johan 2013 , *Dystopiernas Seger: Totalitarism som orienteringspunkt i efterkrigstidens svenska idédebatt*, Agerings, Lund

- Thurén Torsten, *Källkritik*, Liber AB, Stockholm, 2013

- Östling Johan, *Nazismens sensmoral: Svenska erfarenheter i andra världskrigets efterdyning*, Stockholm, Atlantis, 2008

- Zander Ulf , *Fornstora dagar, moderna tider: Bruk av och debatter om svensk historia från sekelskifte till sekelskifte*, Nordic Academic Press, Lund, 2001

Övrigt digitalt material

- Polisens grafiska profil https://www.polisen.se/Global/www%20och%20Intrapolis/Informationsmaterial/01%20Polisen%20nationellt/Polisens_graf_profil_07_v24_del-1.pdf

- Fördjupningsarbete från Umeå universitets polisutbildning
<http://umu.divaportal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A276585&dswid=-4454>

- <http://www.worldatlas.com/webimage/countrys/europe/france/frsymbols.htm>

- <http://www.af.mil/News/Art/igphoto/2000791237/>

- <https://pf.no/no/meninger/leserinlegg/2016/Om+politiemblemets+symbolikk%3A+Pynt+eller+plikt%3F.d25-T2JbYW6.ips>

